

## Odkliatie

Ako v rozprávke.

Aj by sa to dalo pochopiť, keby sa to udialo len rozprávkovej krajine.

Lenže ono je to skutočnosť.

Po dlhých desaťročiach snáh, príprav, vypracovávania projektových dokumentácií a s tým spojeného vynakladania značných finančných prostriedkov, sa konečne začalo s realizáciou výstavby novej budovy a stavebných úprav existujúceho objektu Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne.

Mnohí už prestali dúfať. Niet sa čo čudovať. Čas utekal, neúspešné verejné obstarávania, celkový výsledok v nedohľadne.

Predsa len nakoniec svitol deň, keď sa stroje zahryzli do zeme a začali sa klásť základy novej budovy.

Dúfajme, že už teraz môžeme povedať. Konečne sa to začalo.

Peter Huba  
riaditeľ

Oravskej knižnice Antona Habovštiaka  
v Dolnom Kubíne

## Priateľ knižnice 2/2013

Od roku 2009 vydáva:

**Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne**

Adresa: S. Nováka 1763/2

026 80 Dolný Kubín

Vychádza: dvakrát ročne  
Zostavovateľ a zodpovedný redaktor: Peter Huba  
Zápis v evidencii Ministerstva kultúry SR pod číslom:  
**EV 2938/09**  
**ISSN 1337-9534**

### Z obsahu:

*Odkliatie 1*

*Ochotnícke divadlo v Dolnom Kubíne v rokoch 1918-1945 3*

*Vybrali sme: Jozef Trnkóci, Ján Trnkóci 8*

*Kultúra nás spájala aj v roku 2013 12*

*Obojstranne prospešná slovensko-poľská spolupráca 14*

*Prezentácia Oravskej knižnice na Bibliotéke 2013 19*

*Ako Osmidunčo stopoval v dolnokubínskej literárnej herni 22*

*Kalendárium významných výročí osobností v roku 1914 25*

### Farebné a čiernobiele fotografie:

*archív Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v  
Dolnom Kubíne, Petra Hubu*

## Ochotnícke divadlo v Dolnom Kubíne v rokoch 1918 – 1945

**D**ivadelná činnosť v Dolnom Kubíne po roku 1918 nadväzovala na bohaté predvojnové tradície. V nových podmienkach sa táto činnosť rozvíjala slobodnejšie. Ochotnícke divadlo našlo dostatok záujemcov v Meštianskej besede, ale aj v ďalších spolkoch: Hviezdoslavova beseda, Živena, Osvetový odbor vojenskej posádky v Dolnom Kubíne, Čsl. Červený kríž, Čsl. legionári, Sokol, Živnostenské spoločenstvo, Združenie katolíckej mládeže (Katolícky kruh), Združenie evanjelickej mládeže, Dobrovoľný hasičský zbor, Roľnícka jazda, Miestny odbor Matice slovenskej. O nacvičovanie divadelných hier prejavili záujem aj všetky dolnokubínske školy (štátna obchodná škola, štátne reálne gymnázium, štátna meštianska škola, štátna ľudová škola).

Prvé divadelné predstavenie po roku 1918 prišli do Dolného Kubína zahrať ochotníci z Veličnej dňa 24. 11. 1918. Bola to dráma J. Maciejowského *Martin Luba*.

Pri príležitosti začatia činnosti Meštianskej besedy 6. 1. 1919 (neskôr Hviezdoslavova beseda), dolnokubínski ochotníci nacvičili divadelnú hru *Ruský špehúň* od P. Vebera a *Módny tanec* od A. Pauloviča. Čistý zisk z predstavenia bol použitý na podporu vdov po vojakoch padlých vo vojne.

Ešte v tom istom roku 23. mája opäť veličnianski ochotníci zahráli v Dolnom Kubíne, vo veľkej dvorane hostinca Oravského panstva, dve hry: *Amerikán* a *Za živa mŕtvi manželia*.

V Našej Orave z 11. júna 1919 sa môžeme dočítať o divadelnom predstavení, ktoré sa v Dolnom Kubíne uskutočnilo 6. júna. Bola to hra *Módny tanec* od P. Webera. Hru preložila Dr. Turcerová-Devečková.

7. 9. 1919 kubínski ochotníci (Ján Bencúr, Žofia Ťatliaková, Elena Hroboňová, Ján Kresák a ďalší, zahráli hru *Prvý obed v manželstve* od K. Golnitza. Hru preložil A. Halaša. Čistý zisk bol použitý v prospech ČSČK. 23. 11. sa ešte v Dolnom Kubíne predstavili veličnianski ochotníci.

Úroveň divadelných predstavení ovplyvnilo nové javisko vo veľkej dvorane hotela Slávia, ktoré spĺňalo požiadavky náročnejších podujatí. Aj zavedenie elektrického prúdu v meste prispelo svojim dielom k rozvoju kultúrneho diania, a teda aj ochotníckeho divadla.



*Z detského divadelného predstavenia v roku 1920 a ochotníci divadelnej hry *Márnotratný syn* od Jozefa Hollého*

Medzníkom v jeho rozvoji bol rok 1920. Bol to druhý rok existencie novej republiky. Pomery sa čiastočne konsolidovali a všetky existujúce spolky sa snažili prispieť k oslavám tohoto výročia. Hviezdoslavova beseda zahájila svoju činnosť divadelnou hrou *Rozmajrín* od Ferka Urbánka. Režisérské schopnosti v nej prejavila Anna Styková, ktorá sa na túto úlohu podujala po svojom manželovi.

V roku 1920 začal s divadelnou činnosťou aj Miestny odbor Živeny. 1. 8. 1920 usporiadal predstavenie divadelnej veselohry *Zajac* od Miasnického. Veselohru režírovala Kornélia Pivková.



*Námestie v Dolnom Kubíne začiatkom 20-tych rokov 20. storočia (celkom vpravo P. O. Hviezdoslav)*

Miestni ochotníci v deň osláv (28. október) zahrali Jiráskovu Lucernu. V nasledujúcom mesiaci sa predviedli členovia čitateľského krúžku z Veľkého Bystrca hrou Kamenný chodníček od F. Urbánka.

V roku 1920 v hanbe nezostala ani obchodná škola. Najskôr to bola veselohra Žabec a 8. 12. 1920 veselohra Revízor. Posledným divadelným predstavením roku 1920 bola hra Karel Havlíček Borovský od Štamberka, ktorú 18. 12. 1920 zahrali ochotníci Okresného osvetového zboru.

Prvou divadelnou hrou roka 1921 bol Hrob lásky od F. Urbánka. Meštianska mládež sa predstavila divadelnou hrou Márnotrpný syn a spolok Živena hrou Bludár od F. Urbánka. Všetky tri hry režírovala Anna Styková.

V roku 1922 zahrala Meštianska mládež dve veselohry (Ďuro ide na svadbu a Dračí pazúr), v októbri usporiadala divadelné predstavenie aj Odbočka Čsl. Červeného kríža (Tá naša Máňa od Skružneho). Živena usporiadala divadelné predstavenie v novembri. Bol to Kubo od J. Hollého. V roku 1922 sa k divadelným ochotníkom pridal aj učiteľský zbor Meštianskej školy hrou Tříňová ruža. Koncom roka 1922 sa predviedli hlavne kubínski komici (Ján Trnkócy a Július Dzurek) vo veselohre Charleova teta.

V roku 1923 boli odohrať tri divadelné hry (Môj Jožko od T. Vansovej, Všetci traja do M. Krutu a Povinnosti od O. M. Horváthovej).

Veľmi bohatý na divadelnú činnosť bol rok 1924. Celkom bolo odohraných osemnásť divadelných hier. Ani jeden z existujúcich spolkov nechcel zostať bokom.

K povzneseniu kultúrneho diania v Dolnom Kubíne prispela aj miestna vojenská posádka. Prítomnosť vojenskej hudobnej kapely vytvorila možnosť hrania oper a operiet. Osvetové odbory 2. a 3. horského práporu vyvíjali veľmi aktívnu kultúrnu činnosť.



*Orchester horských peších práporov v Dolnom Kubíne*

Samostatne sa v priebehu roka predstavili niekoľkými divadelnými predstaveniami, ktoré boli hojne navštevované dolnokubínskym obecnstvom. Divadelnú hru nacvičil krúžok Komenský pri Obchodnej škole, dorastenci TJ Sokol nacvičili rozprávku. Miestny odbor Živeny spolu s Hviezdoslavovou besedou zahráli veselohru Jedenáste prikázanie od F. Štamberka.

Veľký ohlas mala v Dolnom Kubíne hra Krpčky sv. Floriána, ktorú napísal L. Nádaši Jégé. Zahráli ju ochotníci Hviezdoslavovej besedy. V novembri sa predstavili aj v hre Ach tá láska.

Svoje divadelné aktivity v roku 1924 ukázal aj učiteľský zbor Štátnej meštianskej školy v Dolnom Kubíne. So svojimi žiakmi nacvičili rozprávkovú hru Šípová Ruženka.

Problémom týchto, ale aj nasledujúcich rokov bola skutočnosť, že jednotlivé spolky nacvičovali divadelné hry samostatne. Rozdeľovali ich odlišné politické, ale aj názory na iné veci, ktoré nedokázali prekonať, aby sa stretli a vytvorili spoločný náhľad na serióznu umelecky vysokohodnotnú a ideovo vyhranenú divadelnú činnosť. Značná časť spolkov bola pod tlakom čechoslovakizmu, voči ktorému sa snažili vytvoriť bariéru zas iné spolky.

V roku 1925 sa divadelné aktivity v Dolnom Kubíne znížili. Pristúpilo sa k prestavbe javiska. Napriek tomu sa odohralo sedem divadelných predstavení (z toho dve operety). Osvetové odbory 2. a 3. horského práporu sa predstavili hrou Zlatá hus. V roku 1925 nacvičili aj prvú operu Krásna Helena, ktorú hudobne doprevádzal orchester miestnej posádky. Dorast Čsl. Červeného kríža usporiadal divadelné predstavenie Princezná Zlatohviezda, Živena sa pridala hrou Vnučka od Krylova a Matica slovenská v Dolnom Kubíne komédiou Mia od Jégého. Na koniec roka usporiadali učitelia Štátnej ľudovej školy so svojimi žiakmi hru Mikuláš – Svätvečer. S veľkým úspechom sa v decembri 1925 stretla aj druhá opera Orfeus v podsvetí.

Tieto úspechy podnietili vojakov nacvičiť operu Madame Butterfly od Pucciniho, o čo sa dovedty nepokúsili oveľa väčšie mestá s lepšími možnosťami.

V roku 1926 sa v apríli predstavili ochotníci Hviezdoslavovej besedy hrou Španielska muška v réžii Anny Stykovej, učiteľský zbor meštianskej školy sa pridala divadelnou hrou Tajomný dub, Živena zahrála hru Jeho mačička a dolnokubínska mládež sa predstavila hrou Čertov mlyn.

V roku 1927 sa v Dolnom Kubíne konali len štyri predstavenia (z toho jedna opera). Dobrovoľný hasičský

zbor s miestnymi ochotníkmi zahráli hru Kocúrko v réžii Anny Stykovej. V jej réžii bola aj hra Maryša. Meštianska škola sa pridala hrou Tri biele ruže.

Vyvrcholením kultúrneho diania roka 1927 bola Smetanova opera Predaná nevesta. Predstavenie sa uskutočnilo zásluhou vojakov dolnokubínskej posádky.

V roku 1928 sa predstavila mládež veselohrou Ženský zákon a Hviezdoslavova beseda zahrála dve hry (Kamenný chodníček a Krutohlavci).

V roku 1929 nacvičila Živena jednoaktovku Mlčanie v réžii Anny Stykovej. Koncom roka ešte Osvetové odbory 2. a 3. horského práporu v Dolnom Kubíne sa s miestnymi ochotníkmi predstavili v operete Pražské švadlenky.

V roku 1930 sa najskôr predstavili žiaci Štátneho reálneho gymnázia v Dolnom Kubíne rozprávkou Brokát, princ z rozprávky. Na koniec roka sa odbory Živeny a Matice slovenskej spoločne podieľali na divadelnom predstavení Čaj u pána senátora od I. Stodolu.

V roku 1931 sa predstavil Dobrovoľný hasičský zbor v Dolnom Kubíne veselohrou To bola noc.

V tom istom roku kubínski ochotníci zahráli hru Oslobodenie, Spolok evanjelických žien zahrál hru Sirota Marienka a dvanásť mesiačkov a dolnokubínska Katolícka mládež sa predstavila hrou Štedrý večer siroty. Silvestrovský večer sa v Kubíne niesol v znamení veselohry Trikrát svadba.

Dolnokubínska katolícka mládež sa v roku 1932 predstavila biblickou hrou Krásne milovanie. O niekoľko dní sa predstavila aj evanjelická mládež drámou Podvodnica.

V polovici mája sa opäť predstavila katolícka mládež veselohrou Revolúcia v penzióne a jednoaktovkou Pánik od F. Urbánka. S touto hrou získali pekné tretie miesto na divadelných súťažiach. Spolok Živena v roku 1932 nacvičil hru Sľuby. Hru zahráli v rámci slávnostného večera usporiadaného na počesť Terézie Vansovej a Ľudmily Podjavorínskej. Na druhom slávnostnom večere sa predstavili hrou Náš pán minister. Odbor Červeného kríža spolu s miestnymi ochotníkmi zahrál hru Matka od J. G. Tajovského.

V roku 1933 sa Katolícka mládež predstavila hrou Charleova teta, Živena zahrála hru Kostolná myška, Okresný osvetový zbor zahrál hru Pre tatíčka prezidenta, roľnícka mládež sa pripojila hrou v réžii Júliusa Dzureka Posledný muž.

V roku 1933 bola Katolícka mládež veľmi aktívna. Zúčastnila sa aj na X. divadelnej súťaži v Martine a v novembri 1933 zahráli v Dolnom Kubíne hru V zápasoch. S neobyčajným úspechom skončilo divadelné predstavenie Konto X v podaní ochotníkov Miestneho odboru Matice slovenskej. V decembri 1933 sa predstavilo aj Združenie evanjelickej mládeže Stodolovou veselohrou Jožko Púčik a jeho kariéra.

V roku 1934 postihla Dolný Kubín strata. Zomrel neúnavný kultúrny pracovník, divadelný ochotník Ján Trnkócy.

Ochotnícke divadlo v tomto čase malo už v Dolnom Kubíne silné korene. V roku 1934 bolo odohraných 13 divadelných predstavení. V marci 1934 Miestny odbor Matice slovenskej nacvičil a zahrál divadelnú hru Ujo Váňa od Čechova a v rámci výročia úmrtia Štefánika usporiadali divadelné predstavenie Nový život. Čsl. obec legionárska s vojakmi pešieho pluku v Dolnom Kubíne zahráli hru Zborovský. V Kvetnú nedeľu zahrála Katolícka mládež Pašiové hry, v auguste potom jednoaktovku Mlčanie a v októbri jednoaktovku Po predstavení. Na XI. divadelnej súťaži v Martine obsadila Katolícka mládež z Dolného Kubína tretie miesto.

V roku 1934 bol aktívny aj spolok Živena. Na Veľkonočný pondelok zahráli jej ochotníci veselo-hru V. Wernera Právo na hriech.

Pri príležitosti 60. výročia založenia Dobrovoľného hasičského zboru v Dolnom Kubíne zahráli ochotníci veselohru Krpčky svätého Floriána a veselohru Medard.

Vyvrcholením divadelného roka bola divadelná hra Ženský zákon v podaní ochotníkov Združenia evanjelickej mládeže.

V roku 1935 bolo odohraných len päť divadelných predstavení. V apríli zahráli žiaci Štátnej ľudovej školy v Dolnom Kubíne rozprávkovú hru Dobrá rada nad zlato. Živena usporiadala divadelné predstavenie – veselohru Scampolo, Katolícka mládež zahrála v novembri veselohru Moja teta – Tvoja teta, miestni ochotníci zahráli hru Pani ministrová a na Vianoce to bola hra v podaní ochotníkov Združenia evanjelickej mládeže v Dolnom Kubíne Tá naša Marča.

Rok 1936 bol opäť plodnejší na divadelné predstavenia. Uskutočnilo sa ich deväť.

S neobyčajným úspechom skončilo divadelné predstavenie v podaní ochotníkov Spolku živnostníkov veselohru Ryba a host' na tretí deň režíroval Št. Janovic a L. Keliar.

Na počesť 70. narodenín Dr. L. N. Jégého usporiadal Čsl. Červený kríž spoločenský večierok, na ktorom okrem iného zahrli jednoaktovku Vnučka od Krylova. Katolícka mládež zahrála hru Európa horí. Úspechom dolnokubínskych ochotníkov bolo odvysielanie rozhlasovej hry Vojenská česť dňa 31. 5. 1936.

Pri príležitosti 70. narodenín predsedníčky Živeny Anny Stykovej ochotníci spolku a odbočky Matice slovenskej zahrli divadelnú hru Podpaľáčova dcéra.

K slávnostnej atmosfére odhalenia sochy P. O. Hviezdoslava v dňoch 17. a 18. októbra 1936 dolnokubínski ochotníci zahrli výjav z tragédie Herodes a Herodias.

V septembri 1936 Osvetové odbory 2. a 3. horský prápor s legionármi usporiadali divadelné predstavenie Jízdní hlídka. Dobrovoľný hasičský zbor s miestnymi ochotníkmi usporiadali divadelné predstavenie. Bola to veselohra Dedinský hrdina.

V decembri 1936 najskôr študenti gymnázia zahrli hru Dobrodružstvo pri obžinkách a na Vianoce Živnostníci hru Komu boh dá úradníkov.

V roku 1937 sa v marci predstavili noví ochotníci Združenia evanjelickej mládeže vo veselohre Následky dostaveníčka.

V nasledujúcom mesiaci aktivitou Čsl. Červeného kríža bolo zahrané divadelné predstavenie Neospravedlnená hodina. Meštianska mládež sa pridala hrou Biela myška a v tom istom mesiaci (máj) zahrála Katolícka mládež veselohru Revolúcia v penzionáte. Herci Katolíckej mládeže zahrli aj hru Ostaň s nami pane.

Študenti gymnázia nacvičili a zahrli hru Dedinský hrdina. Poslednou hrou v roku 1937 bola veselohra Obyčajný človek v podaní hercov Združenia evanjelickej mládeže.

Rok 1938 bol chudobnejší na divadelné predstavenia. V apríli to bolo divadelná hra Matka, ktorú nacvičili ochotníci Čsl. Červeného kríža. V tomto roku do Dolného Kubína zavítali ochotníci zo Žaškova.

Vznik samostatnej Slovenskej republiky i všetky udalosti, ktoré toto dianie sprevádzali, sa odzrkadlili v kultúrnom dani, vrátane ochotníckeho divadla. Negatívne pôsobil odsun občanov českej národnosti, hlavne vojakov, ktorí sa prostredníctvom svojho osvetového odboru zapájali do diania v meste. Ochotnícke divadlo v Dolnom Kubíne sa však rýchlo v novej situácii zorientovalo a už v roku 1939 nacvičili žiaci gymnázia hru Chlapci na stráži. V tom istom roku sa ohlásilo aj Združenie evanjelickej mládeže veselohrou Náš pán ujo od Ferka Urbánka. Červený kríž a Živena usporiadali večierok, na ktorom bola zahraná hra Mrcha nátura. V októbri 1939 sa uskutočnila premiéra hry Kazimíra Bezeka Klietka. Združenie katolíckej mládeže sa na konci roka predstavilo hrami Michal a Matej a Kráľ Svätopluk.

Vojnové roky znamenali odchod viacerých hercov, čím ochotnícka činnosť utrpela straty. Divadlo však nezaniklo. Pričinil sa o to Katolícky kruh, ktorý v hoteli Biheller zriadil divadelnú scénu. Počas svojej existencie usporiadali štyridsať divadelných predstavení a slávnostných večierkov.

V roku 1940 Katolícky kruh zahrál hru Julinkino šťastie, Hlinkova garda sa predstavila hrou Ekvinokcia, Živnostníci hrou Románok na horách a Združenie evanjelickej mládeže veselohrou Drogéria.

V roku 1941 členky Červeného kríža uviedli divadelnú hru, Katolícky kruh hru Tajomstvo podsvetia a Tajomstvo sv. Omše, Živnostníci zahrli hru Keď služobníctvo stávkuje, Slovenský spevokol uviedol hru Šťastné chvíle.

V roku 1942 to boli hry: Amor šarapatí (Živnostníci), Domov (miestni ochotníci), Život vojenský (Červený kríž), Kubo (mládež z Bysterca), Marína Havranová (Živena), Za matkou (žiaci škôl), Ej, horička zelená (opereta v podaní miestnych ochotníkov).

Vojnový rok 1943 priniesol so sebou zákaz všetkých kultúrnych podujatí. Mimoriadne povolenie obdržal len Červený kríž, ktorého sestry zahrli hru Matka. V druhej polovici roka bolo povolené divadelné predstavenie v podaní ochotníkov martinského spevokolu. Živena usporiadala hru Hra láskou náhody. Tým sa zakončilo organizovanie kultúrnych podujatí. Znemožnili to vojnové udalosti.

**Peter Huba**

# Vybrali sme

## Osobnosti Roky Činy

### Jozef Trnkóci (J. Trenčiansky)

9. 4. 1850 Dolný Kubín – 12. 2. 1915 Dolný Kubín  
kníhtlačiar, vydavateľ, obchodník

Rodičmi boli Šimon Trnkóci a Terézia, rod. Medzihradská. Brat Jozefa Trnkóciho Pavol sa venoval obchodovaniu. Zároveň bol pokladníkom a podpredsedom vedenia Banky Orava (od roku 1857). Bol aj veľkým národovcom.

V Dolnom Kubíne existovala tlačiareň v druhej polovici 19. storočia. Jej majiteľom bol Dezider Schneider, potom Jozef Trnkóci. Obidvaja boli aj vydavateľmi týždenníka Árvamegye Hirlap. Vychádzal od roku 1888 do roku 1918. Úradným listom bol Árvamegyei Hivatalos Lapja. Spravodajcom spolku oravských učiteľov bol Az Árvamegyei altalános tanító egyesület közlönye vychádzajúci v rokoch 1903-1918.

Krátko vychádzali: týždenník Bratstvo (Testvériség), periodikum Vármegyé, študentský časopis Diák Lap, týždenník Árva Megyei Hétfői Hirlap, týždenník A Nép (Lud). Od 29. septembra 1918, teda ešte pred vyhlásením samostatnej ČSR vychádzal časopis Naša Orava. V roku 1914 prevzal tlačiareň synovec Jozefa Trnkóciho Ján Trnkóci.

Jozef Trnkóci bol veľmi podnikavý. V roku 1902 v Dolnom Kubíne založil Gazdovsko-priemyselné a potravinové úverové družstvo. Členmi direktória tohto družstva bol aj P. O. Hviezdoslav a V. Pivko, neskorší župan. V tom čase bol aj správcom továrne – účastinnej spoločnosti na výrobu lepenky z dreva v Ružomberku.

### Ján Trnkóci

15. 2. 1889 Dolný Kubín – 21. 3. 1934 Ružomberok,  
pochovaný je v Dolnom Kubíne  
kníhtlačiar, redaktor, verejný činiteľ

Otcom Jána Trnkóciho bol brat Jozefa Trnkóciho Pavol, obchodník, podpredseda a pokladník Banky Orava. Matka bola Vilhelmína, rod. Maľugová.

Po skončení ľudovej školy študoval na obchodnej škole v rodnom meste, potom v Debrecíne a na Čes. exportnej akadémii v



Prahe. Po skončení štúdií pracoval v bankovníctve – v Slovenskej banke v Ružomberku a v Národnej banke v Brezne. Medzníkom v jeho živote bol rok 1914, keď po strýkovi Jozefovi Trnkóciom prevzal tlačiareň v Dolnom Kubíne. Do roku 1934 bol jej majiteľom i vedúcim. Tlačiareň niesla názov (od roku 1918) Slovenská kníhtlačiareň Jána Trnkóciho. Pri tlačiarni otvoril aj papierníctvo, ktoré neskôr viedol aj so svojou sestrou Elenou. V tlačiarni Jána Trnkóciho sa tlačilo všetko, čo si v regióne vyžiadalo rozmnoženie toto formou - správy, noviny, učebnice, náboženské i svetské tlače, práce regionálnych autorov atď.

V rokoch 1918 – 1922 spolu s Ondrejom Devečkom Ján Trnkóci redigoval týždenník Naša Orava, ktorý sa v tlačiarni aj tlačil. V roku 1923 naň nadviazal týždenník Orava, v roku 1929 dvojtyždenník Orava a v 30-tych rokoch nepolitický mesačník Naša Orava.

Ján Trnkóci patril medzi zakladateľov Hviezdoslavovej besedy, v rámci ktorej sa podieľal na organizovaní kultúrnych a spoločenských akcií. Významnou mierou prispel k rozvoju ochotníckeho divadla v Dolnom Kubíne, bol aj členom miestneho spevokolu.



V roku 1920 založil v Dolnom Kubíne banku Orava, ktorej bol aj riaditeľom. Zároveň bol členom Československej živnostenskej rady, starostom Okresného živnostenského spolčenstva. Politicky sa angažoval v Slovenskej národnej strane.



*Pred tlačiarňou, niekedy pred rokom 1914*

*Druhá fotografia je z júna 1925.  
Na fotografii zľava: Július Dzurek,  
Pavol Trnkóci, zamestnankyňa  
tlačiarne, Dr. Stein, Etela Trnkóci  
– Rizmanová, profesor Leon  
Parma a Ján Trnkóci*





Na predchádzajúcej strane Naša Orava z 22. marca 1919 (vydávaná bola v rokoch 1918 – 1922). Spolu s Ondrejom Devečkom Ján Trnkóci tento týždenník redigoval a vo svojej tlačiarňi aj tlačil. V roku 1923 naň nadviazal týždenník Orava. Hlavným redaktorom bol Ladislav Nádaši Jégé a redaktorom Rudolf Kratochvíl, vtedajší okresný školský inšpektor. Neskôr bol hlavným redaktorom Ján Janček



Od roku 1929 vychádzal nepolitický dvojtýždenník Orava. Redakcia mala sídlo v knižkupectve Jána Trnkóciho s číslom telefónu 17. Zodpovedným redaktorom bol správca školy v Dolnom Kubíne Július Dzurek. Dvojtýždenník sa tlačil v tlačiarňi Jána Trnkóciho



V 30-tych rokoch 20. storočia vydával Spolok pre povznesenie Oravy nepolitický dvojmesačník Naša Orava. Zodpovedným redaktorom bol Ferko Skyčák. Aj tento dvojmesačník sa tlačil v tlačiarňi Jána Trnkóciho

## Kultúra nás spájala aj v roku 2013



**PROGRAM  
CEZHRANIČNEJ  
SPOLUPRÁCE**  
SLOVENSKÁ REPUBLIKA  
ČESKÁ REPUBLIKA



EURÓPSKA ÚNIA  
EURÓPSKY FOND  
REGIONÁLNEHO ROZVOJA  
SPOLOČNE BEZ HRANÍC



TRENČIANSKY  
SAMOSPRAVNÝ  
K • R • A • J

### FOND MIKROPROJEKTOV

Tretí ročník vzájomnej spolupráce Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne a Regionálnej knižnice Karviná v rámci Programu cezhraničnej spolupráce SR-ČR 2007-2013 sa realizoval v rámci mikroprojektu s názvom Kultúra nás spája. Projekt prebiehal od septembra 2012 do júna 2013. Odštartovalo ho vydanie biografických letákov o desiatich osobnostiach partnerských regiónov a zostavenie kartičiek s kvízovými otázkami o Orave a Moravsko-sliezskom kraji. V októbri dvadsať detí zo Slovenska a Čiech strávilo spolu s knihovníkmi z oboch regiónov strašidelnú noc v priestoroch Oravskej knižnice. Všetkým deťom oboch partnerských regiónov – tentoraz bez obmedzenia počtu – bola určená výtvarná súťaž, v ktorej navrhovali vianočný pozdrav pre knižnicu. Okrem výtvarných zručností si mohli deti otestovať aj svoje literárne nadanie v súťaži Päť slov/Pět slov, kde bolo ich úlohou vytvoriť príbeh, obsahujúci päť slov z vybranej povesti partnerského regiónu. Viac informácií o týchto podujatiach nájdete v predchádzajúcom čísle časopisu Priateľ knižnice.

Súčasťou mikroprojektu boli tiež hodiny regionálnej výchovy, prostredníctvom ktorých sme chceli zaujímavým spôsobom predstaviť kultúrne dedičstvo Oravy a Moravsko-sliezského kraja mladej generácii. Podkladom na hodiny regionálnej výchovy sa stali materiály vydané v rámci projektu, išlo o už spomínané biografické letáky a kartičky s kvízovými otázkami, vďaka ktorým spoznali účastníci významné osobnosti, históriu a kultúru oboch regiónov i mohli si otestovať svoje vedomosti. V rámci aktivity sa pre deti v tomto roku zorganizovali tri exkurzie. Počas dvoch exkurzií do Zázrivej mali deti možnosť vidieť výrobu zvoncov i kováčske remeslo, prešli sa náučným chodníkom, kde sa dozvedeli zaujímavé informácie o obci a tiež o ochrane prírody ako takej, navštívili starý zázrivský kostolík a miestnu galériu s prácami významných slovenských i zahraničných umelcov. V miestnej knižnici spoznávali históriu obce i regiónu prostredníctvom povestí, kvízov a súťažných otázok. Počas exkurzie



*Zvonkár Stanislav Otruba zo Zázrivej pri výrobe zvonca*

*Druhý obrázok: Pred jedným z informačných panelov na trase náučného chodníka v Zázrivej – Doline*

do Vychylovky sa účastníci previezli unikátnou historickou lesnou úvratňovou železničkou, okrem toho si prezreli Vodnú nádrž Nová Bystrica a centrum Starej Bystrice so slovenským orlojom.

My, pracovníci Oravskej knižnice A. Habovštiaka a ďalších verejných knižníc Žilinského kraja, sme sa v rámci projektu v júni zúčastnili exkurzie do Karvinej. Na úvod pestrého a zaujímavého programu, o ktorý sa postarali kolegovia z Regionálnej knižnice Karviná, nás čakala prehliadka ojedinelej atraktivity regiónu, Kostola sv. Petra z Alkantary, ktorý sa nachádza v karvinskej mestskej časti Doly, výrazne poznamenananej banskou činnosťou. Kostol postavený v roku 1736 v barokovom slohu v dôsledku poddolovania v pomerne krátkej dobe poklesol o 37 metrov a vychýlil sa o 6,8 stupňov na juh. Vďaka svojmu sklonu je nazývaný aj „šikmý kostol“ alebo „česká Pisa“.

Počas presunu do mestskej časti Darkov sme prostredníctvom pútavého sprievodného slova p. Kolkovej spoznali históriu mesta Karviná i jeho zaniknutej časti. V Darkove sme sa prešli po Moste Sokolovských hrdinov, ktorý predstavuje unikátnu funkcionalistickú technickú pamiatku klenúcu sa ponad rieku Olšu, a navštívili sme tiež areál miestnych kúpeľov so secesným Spoločenským domom z konca 19. storočia, starými kúpeľnými vilami a malebným kúpeľným parkom. Následne sme sa premiestnili do historického centra Karvinej-Fryštátu, kde nás pracovníci Mestského informačného centra oboznámili s históriou tejto mestskej časti a sprevádzali nás jej významnými architektonickými pamiatkami (Kostol sv. Marka postavený v klasicistickom slohu a farský Kostol Povýšenia sv. Kríža, ktorého jadro pochádza zo 14. storočia).

Hlavnou časťou exkurzie bola prehliadka novozrekonštruovanej centrálnej budovy Regionálnej knižnice Karviná. Knihovníkom bol predstavený systém knižnično-informačnej práce v knižnici a prostredníctvom prezentácie i samotný proces prestavby, vďaka ktorému sa Regionálna knižnica Karviná stala regionálnym kultúrnym centrom so službami presahujúcimi klasické ponímanie knižnice. Vďaka tomuto konceptu sa knižnici darí prilákať a osloviť návštevníkov, získavať nových čitateľov a zvyšovať počet výpožičiek.

Tretí rok vzájomnej spolupráce našich knižníc sa niesol v znamení úspešných aktivít a podujatí. Niektoré boli svojím charakterom nové, iné nadviazali na predchádzajúce ročníky. Teší nás, že sa stretli so záujmom u detí i u ostatných našich priaznivcov a veríme, že sa nám podarí v tomto trende pokračovať aj v budúcnosti.

Tento mikroprojekt je spolufinancovaný Európskou úniou, z prostriedkov Fondu mikroprojektov spravovaného Trenčianskym samosprávnym krajom.

Spracoval Marián Karcol



*Jazda vláčikom vo Vychylovke bola pre deti nevšedným zážitkom*

*Knihovníci pred Kostolom sv. Petra z Alkantary v Karvinej*

## Obojstranne prospešná slovensko-poľská spolupráca

Rok 2013 bol opäť rokom intenzívnej spolupráce s naším dlhoročným partnerom Miejskou Bibliotekou Publiczną v Limanowej. V rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007-2013 bol Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja spolufinancovaný projekt Vzájomné kultúrne inšpirácie – tradične i inovatívne.

Úvodnou aktivitou celoročného projektu bolo vydanie reprezentačnej publikácie o živote a diele Maximiliána Račkaya, oravského maliara ranného realizmu pôsobiaceho v oblasti Oravy, Liptova a časti súčasného územia Poľska. Publikácia s bohatým fotografickým materiálom po prvýkrát komplexnejšie predstavila jeho sakrálne práce, ilustračnú tvorbu, realistické žánrové obrazy zo života oravského ľudu a tradičné odevy z jednotlivých oblastí Oravy z polovice 19. storočia, čím je kniha významná aj z hľadiska etnografického. Prezentácia publikácie *Maximilián Račkay*, ktorej autorom je historik a spisovateľ Peter Huba, sa uskutočnila v Oravskej knižnici A. Habovštiaka dňa 13. 5. 2013 za účasti delegácie z partnerskej knižnice v Limanowej, primátora mesta Dolný Kubín a zástupcu starostu obce Zázrivá, kde sa M. Račkay narodil. Publikácia bola bezplatne poskytnutá účastníkom prezentácie, partnerskej knižnici, zriaďovateľovi – Žilinskému samosprávnemu kraju, knižniciam a kultúrnym inštitúciám v regióne, školám, Mestskému úradu v Dolnom Kubíne, víťazom Hviezdoslavovho Kubína a ďalším záujemcom.



*Slávnostná prezentácia publikácie Peter Huba: Maximilián Račkay v Dolnom Kubíne 13. 5. 2013*

V rámci projektu boli realizované hodiny regionálnej výchovy pre žiakov a študentov zo škôl v Dolnom Kubíne a okolí, prostredníctvom ktorých získali nové poznatky o histórii, pamätihodnostiach, živote a diele významných osobností regiónu Orava. Súčasťou hodín boli aj čitateľské dielne, na ktorých deti nahlas čítali oravské povesti a ukážky z tvorby regionálnych spisovateľov svojim spolužiakom. Okrem získania nových vedomostí aktivita zúčastnené deti motivovala k vlastnej iniciatíve a prezentácii, keď samostatne pracovali s krásnou a náučnou literatúrou, dramatizovali

povesti, riešili kvízové otázky na regionálne témy. Pri hodinách regionálnej výchovy boli využité aj novo vydané dvojjazyčné mapy kultúrno-historických a prírodných zaujímavostí regiónov Oravy a Limanovej. O realizáciu hodín regionálnej výchovy bol zo strany pedagógov základných škôl v Dolnom Kubíne a okolí veľmi vysoký záujem. Vďaka finančným zdrojom, získaných z projektu bolo zakúpené aj nové vybavenie pre detské oddelenie a miestnosti na kultúrno-výchovnú činnosť – regály, kontajnery na knihy, stoličky, taburetky, stoly, pódium, interiérový paraván, drevený vláčik a truhlica, bábkové divadlo, marionety a kufříkové maliarske stojany.



### *Hodiny regionálnej výchovy*



### *Tvorivé výtvarné dielne pre deti, medzinárodná výtvarná súťaž*

Na hodiny regionálnej výchovy nadviazali tvorivé výtvarné dielne, zúčastnení žiaci základných škôl v ich úvode pracovali s textami povestí regionálnych autorov a následne ľubovoľnou technikou (koláž, mozaika, kresba tušom, temperovými farbami, fixami, voskovkami, servítkovou technikou) vytvárali ilustrácie k prečítaným povestiam. Aktivita rozvíjala tak čitateľské zručnosti, ako aj výtvarné. Výtvarné práce boli zaslané do medzinárodnej súťaže s názvom Ilustrácia regionálnej povesti, celkovo bolo

prihlásených 748 prác žiakov základných škôl z regiónu Dolný Kubín a Limanowa. O oceneniach a čestných uznaniach v jednotlivých kategóriách rozhodla odborná porota v zložení Mgr. Zlata Jurčiaková, Mgr. Janka Lastičová a Mgr. Janka Kevešová. Dňa 27. 8. 2013 sa uskutočnilo otvorenie výstavy v priestoroch Oravskej knižnice A. Habovštiaka spojené s odovzdaním cien prítomným slovenským víťazom. Dňa 26. 9. 2013 bola výstava prevezená do knižnice v Limanovej a odovzdané ceny poľským víťazom. Víťazné práce a ďalšie výtvarné motívy z detských prác boli použité pri výrobe propagačných materiálov – záložiek do kníh, kalendárikov, magnetiek, igelitových tašiek.



*Z vyhodnotenia súťaže školských časopisov a z poznávacieho pobytu pre tvorcov školských časopisov*

Súťaž školských časopisov má už niekoľkoročnú tradíciu. Aktuálneho, 10. ročníka súťaže sa zúčastnili základné školy z regiónu Oravy, Turca, Liptova a Limanovej v celkom počte 28 časopisov. Obsahovú a grafickú úroveň printových i elektronických školských časopisov hodnotila odborná porota v zložení: Ing. Lýdia Vojtaššáková – šéfredaktorka týždenníka MY Oravské noviny, Mgr. Vladimír Buzna – pedagóg na Katedre žurnalistiky a hovorca Katolíckej univerzity v Ružomberku, Juraj Lukáč – polygraf, grafik. Vyhodnotenie súťaže sa uskutočnilo 19. 6. 2013 za účasti členov poroty a súťažných redakčných kolektívov v aule Obchodnej akadémie v Dolnom Kubíne. Mladí žurnalisti mali možnosť vypočúť si hodnotenie úrovne súťažiacich časopisov a odporúčania na ich skvalitnenie, diskutovať s





jednotlivými členmi poroty, získať nové poznatky, ktoré môžu uplatniť v svojej ďalšej redaktorskej a publicistickej činnosti.

Cenou pre víťazov bol aj poznávací pobyt v dňoch 7. - 10. 7. 2013 v Dolnom Kubíne. Program pobytu bol veľmi bohatý, tvorcovia časopisov získali nové poznatky a skúsenosti s literárnou tvorbou a redakčnou prácou a oboznámili sa aj s kultúrno-historickými a prírodnými zaujímavosťami oboch regiónov. Úvodné stretnutie účastníkov sa uskutočnilo v partnerskej knižnici v Limanovej, kde mladí redaktori predstavili svoje časopisy a prezreli si detské oddelenie knižnice, spoločne potom navštívili Regionálne múzeum v Limanovej. Po príchode na Slovensko absolvovali plavbu loďou po Oravskej priehrade a prehliadku expozícií Slanického ostrova umenia. Večer bol venovaný literárnej dielni Tvoríme sladké príbehy. Ťažiskovou aktivitou bola realizácia workshopov na Katedre žurnalistiky Katolíckej univerzity v Ružomberku. Účastníkom históriu Ružomberka a Mauzóleum A. Hlinku predstavil poslanec mestského zastupiteľstva p. R. Kendera, následne mali možnosť si prezrieť aj expozície Liptovského múzea. Na pôde univerzity mladých žurnalistov privítal rektor prof. Tadeusz Zasepa. Workshopy boli zamerané na oboznámenie sa so základnou terminológiou žurnalistiky, systémom periodickej tlače, novinárskymi žánrami, kreatívne žurnalistické písanie, praktický nácvik tvorby časopisu, oboznámenie sa s televíznou technikou a princípmi audiovizuálnej tvorby, nácvik čítania správ z čítačky, práca s mikrofónom v modelovom rozhlasovom štúdiu. S televíznou tvorbou a prípravou reportážneho príspevku sa mali možnosť zoznámiť aj na stretnutí s redaktorom Ľ. Fronkom. V rámci pobytu účastníci navštívili aj Oravskú knižnicu, na prehliadke historického námestia a Parku dejateľov získali vedomosti o regionálnych osobnostiach pôsobiacich v Dolnom Kubíne, prezreli si expozície Múzea P. O. Hviezdoslava a Čaplovičovej knižnice a posledný deň navštívili aj Oravský hrad a Baziliku Panny Márie Bolesnej v Limanovej.



*Kurz výpočtovej techniky pre seniorov a sociálne znevýhodnených*

Projekt pokračoval tematickými stretnutiami seniorov s detskými čitateľmi, ktorých zámerom bolo prispieť k vytváraniu dobrých vzťahov medzi generáciami, vzájomnému pochopeniu, rozvoju úcty a rešpektu k starším. Podujatia umožnili zúčastneným deťom zoznámiť sa s dávnymi ľudovými tradíciami a zvykmi, vyskúšať si paličkovanie čipiek a zdobenie perníkov. Súčasťou tejto aktivity bola aj podpora záujmu detí o čítanie ako jednej z aktívnych a zaujímavých foriem trávenia voľného času, ktorá im na jednej strane prináša radosť, zábavu, relax a na druhej strane poznanie, poučenie a nové informácie. Napĺňanie týchto zámerov umožnil aj nákup nových kníh s detskou tematikou z prostriedkov projektu.

Aktivitou Kreslo pre host'a sme mohli seniorom a širokej verejnosti sprostredkovať zaujímavé stretnutia so slovenskými spisovateľkami Evou Dedinskou a Slávkou Koleničovou, ako aj zakúpiť nový fond krásnej a náučnej literatúry.

Cieľovej skupine seniorov a sociálne znevýhodneným bol určený kurz výpočtovej techniky a internetu, kde účastníci získali nové skúsenosti, ktoré im umožnia lepšie sa orientovať v súčasnej

informačnej spoločnosti, zlepši sa kvalita ich života, medzigeneračná komunikácia i možnosť aktívne sa zapájať do spoločenského diania. S touto aktivitou súvisel aj nákup počítačových zostáv, tlačiarní, plošných skenerov, kancelárskeho nábytku, elektronických kníh a e-čítačiek.

Ostatnou tohtoročnou aktivitou projektu bolo vyhlásenie medzinárodnej fotografickej súťaže Inšpirácie. Propozície súťaže boli koncipované tak, aby svoje fotografické práce mohli zaslať autori bez obmedzenia veku, bydlička a úrovne svojich profesionálnych schopností, pokiaľ sa zhodovali so zámerom súťaže – propagácia kultúrnych, spoločenských, historických a prírodných hodnôt



prihraničných slovensko-poľských regiónov. Do súťaže bolo celkovo prihlásených 116 fotografií a boli hodnotené v troch kategóriách. Do I. kategórie boli zaradené fotografie žiakov základných škôl, vrátane žiakov špeciálnych základných škôl, do II. kategórie práce študentov a mládeže do 30 rokov, práce účastníkov nad 30 rokov boli hodnotené v rámci III. kategórie. V každej kategórii boli udelené tri ocenenia a v III., najpočetnejšie zastúpenej kategórii, aj dve čestné uznania.

Ocenení autori:

I. kategória: 1. Adam Skirčák, 2. Lukáš Horváth, 3. Marián Marcinka

II. kategória: 1. Lukasz Wojtas, 2. Edyta Pajor, 3. Michal Wojtas

III. kategória: 1. Marek Majerczyk, 2. Kamil Bankowski, 3. Vladimír Adamec.

Čestné uznania:

Karol Bača, Dominika Dzierżymirska-Podplomyk

Finálnym výstupom súťaže bude vydanie dvojročného závesného kalendára s publikovaním nádherných scenérií dvoch susediacich krajín Slovenska a Poľska.

*Tematické stretnutia seniorov s detskými čitateľmi  
Kreslo pre hosťa – stretnutie so spisovateľkami Evou  
Dedinskou*

Program projektu bol veľmi bohatý a rôznorodý, všetky podujatia sledovali hlavný zámer umožniť obidvom komunitám čerpať navzájom poznatky a inšpirácie z kultúrneho a historického dedičstva, získať nové vedomosti a zručnosti, podporovať vlastnú tvorivosť účastníkov, pozitívne prispievať k vzájomnému spoznávaniu a nadväzovaniu medziľudských i profesionálnych vzťahov.

**Mgr. Martina Fecskeová**

## *Prezentácia Oravskej knižnice na knižnom veľtrhu BIBLIOTÉKA2013*



*Bibliotéka 2013 – hostia. Sprava: Mária Čierna, Milan Galanda, Ivana Furjelová, Eva Dedinská, Katarína Habovštiaková, Štefan Balák a Miriam Kazimírová. Na dolnej fotografii stánok Žilinského samosprávneho kraja*

Oravská knižnica Antona Habovštiaka sa po štvrtýkrát zúčastnila medzinárodného knižného veľtrhu Bibliotéka, ktorý sa konal v dňoch 14.-17. novembra v Bratislave. Zriaďovateľ knižnice zabezpečil výstavný stánok Knižnice Žilinského samosprávneho kraja, v ktorom Oravská knižnica prezentovala svoju históriu, služby a podujatia, projektové aktivity, edičnú činnosť a jej výstupy vo forme kníh, informačných letákov, záložiek, bibliografií a časopisov. Zároveň boli návštevníci stánku informovaní o súťaži *Kniha Oravy 2012* a jej víťazoch. V kategórii Beletria zvíťazil Peter Huba s knihou *Kliatba*, nasledovala Ivana Furjelová a jej *Squelé babenky* a Eva Dedinská s románom *Budem tvojimi očami*. V kategórii Odborná literatúra čitateľov najviac zaujala výpravná vlastivedná monografia *Krivá: Obec a jej obyvatelia v plynutí času* autorov Petra Zajaca a Márie Zajacovej. Druhé miesto získala kniha *Juraj Turzo: Veľká kniha o uhorskom palatínovi*, ktorú vytvoril kolektív autorov pod vedením historika Pavla Dvořáka. Na treťom mieste sa umiestnila kniha Aleny Chytilovej *Z dejín lekárnictva na Orave (1632-1950)*.



Oravská knižnica pripravila jeden zo sprievodných programov na Pódium 1, v ktorom sa prítomným divákom predstavili v súťaži ocenené úspešné autorky súčasnej literatúry Eva Dedinská a Ivana Furjelová. Absolvovali nielen tradičný rozhovor, ale ochotne prečítali zo svojich kníh a získali zaslúžený obdiv publika. Host'om podujatia bol aj oravský rodák, hrdo sa hlásiaci k svojim koreňom, básnik, prozaik, autor kníh pre deti, publicista Štefan Balák. Knižnica tak pokračuje v tradícii predstaviť okrem autorov žijúcich a pôsobiacich v svojom regióne i tých, ktorí pochádzajú z Oravy a žijú v Bratislave. Štefan Balák priblížil novú básnickú zbierku *Sedmopočetníci*, ktorú vydal pri príležitosti 1150. výročia príchodu Cyrila a Metoda na naše územie.



K vzácnym host'om patrila aj docentka Katarína Haboštiaková s dcérou PhDr. Máriou Čiernou. K účastníkom sa prihovoril aj člen Obce Oravcov, JUDr. Milan Galanda.

Touto cestou vyjadrujeme podľa-

*Študenti Obchodnej akadémie v Dolnom Kubíne na Bibliotéke*

kovanie pedagógom a študentom Obchodnej akadémie v Dolnom Kubíne, ktorí podporili Oravskú knižnicu svojou účasťou na veľtrhu Bibliotéka a jej sprievodnom programe.

**Miriám Kazimírová**



*Súťaž Kniha Oravy 2012. Peter Huba, autor víťaznej publikácie v kategórii Beletria a Mária Zajacová a Peter Zajac, víťazi v kategórii Odborná literatúra*

## Stretnutia čitateľov s autormi nielen slovenskej literatúry

Stretnutia s autormi literatúry a prezentácie nových kníh sú pre knižnice príznačné a verejnosť ich tiež očakáva. Obohacujú nielen čitateľov a knihovníkov, ale aj samotných tvorcov, ktorým poskytujú zaujímavú spätnú väzbu vo forme otázok a názorov tých, ktorým svoje dielo adresujú.

Kalendár knižnice v roku 2013 bol na takéto aktivity bohatý. Prvá sa uskutočnila už 4. februára. Prozaik Stanislav Markovič uviedol a pokrstil svoju novú knihu poviedok *Poviedky 2 – Chodec popri stene*. Pri príležitosti Marca – mesiaca knihy to boli besedy so spisovateľmi

Petrom Hubom a Tomášom Točekom pre deti v Tvrdošíne a Dolnom Kubíne. V rámci osláv 1150. výročia príchodu Cyrila a Metoda na naše územie sa v priestoroch knižnice na autorskom čítaní *Putovanie (po)slov* predstavili študentom autori duchovnej literatúry zo Slovenska a Moravy Radislav Kendera, Stanislav Brtoš, Milan Igor Chovan, Miroslav Bartoš, Iveta Kloptová, Antonín Bajaja a Jaroslav Kovanda.

V apríli pozvanie na stretnutie s priaznivcami literatúry prijali víťazi súťaže *Kniha Oravy 2012* Peter Huba, Ivana Furjelová, Eva Dedinská, Peter Zajac a Mária Zajacová.

Aj mesiac máj v ničom nezaostával za predchádzajúcimi. Deti nadšene privítali spisovateľku Blaženu Mikšíkovú a študenti spoznali zaujímavého oravského maliara Maximiliána Račkaya prostredníctvom rozprávania a knihy historika Petra Hubu. Cestovateľ, publicista a literát Tomáš Toček sa podielil o zážitky zo svojich ciest po zaujímavých miestach našej planéty.

V júni sme v rámci sprievodných podujatí *59. Hviezdoslavovho Kubína* pripravili besedu s Ivanou Furjelovou, autorkou kníh *Squelé babenky* a *Až keď bude mama triezva*, pre študentov gymnázia a pre deti besedu a autorské čítanie s Petrom a Jakubom Milčákom.

Uprostred letných prázdnin prebehla prezentácia e-knihy *Transhraničný prienik* za účasti zostavovateľa Slawka Lužnyho a spoluautorov Jolanty Bugajskej, Mareka Dudeka, Bogdana Skrzekuta, Petra Hubu, Zdenky Porubčinovej, Martiny Fecskeovej, Ľubice Luptákovej a Jozefa Juríka.



*Stretnutie žiakov ZŠ J. Matúšku so spisovateľom Miroslavom Sanigom, na druhej fotografii beseda so spisovateľom Romanom Bratom v školskej knižnici ZŠ P. Škrabáka v rámci projektu S knihou nás baví svet 2013 realizovaného s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.*

V septembri počas *Dní európskeho kultúrneho dedičstva* Peter Huba uviedol do života svoj nový historický román *Čas veľkých činov*.

V októbri sme potešili detských čitateľov besedami so spisovateľmi Andreou Gregušovou, Romanom Bratom a Petrom Hubom. V *Kresle pre hosťa* o svojej tvorbe a knižnej novinke *Keď slzy liečia* porozprávala Eva Dedinská. 28. októbra sa knižnica pripojila k projektu *Literárne piatky a iné dni*. Básnik, prozaik a publicista Ján Litvák, ktorý je jeho autorom, vypovedal oravských spisovateľov Rudolfa Juroleka a Jozefa Medarda Slovíka.

K osobnostiam, ktoré sa do Dolného Kubína vždy rady vracajú, patria prírodovedec a spisovateľ Miroslav Saniga a ilustrátor Martin Kellenberger. V novembri sa svojím vystúpením pričínili o neobyčajný zážitok žiakom mestských škôl. Do knižnice zavítala aj obľúbená autorka románov pre ženy Slávka Koleničová.

Ani v decembri nebudú v knižnici chýbať autori literatúry pre deti i dospelých. Tešíme sa na návštevu Blaženy Mikšíkovej a „hraškológa“ Jána Cígera. Záverečnou akciou pre širokú verejnosť bude prezentácia obrazového kalendára, ktorý knižnica vydáva, spojená s uvedením novej knihy *Gorali* a stretnutím s ich autormi.

Miriam Kazimírová

## Ako Osmidunčo stopoval v dolnokubínskej literárnej herni

Do druhej osmičky spoločného literárneho putovania v celoslovenskej čitateľskej súťaži Čítame s Osmijankom – Pridaj sa aj ty! vykročili šťastnou nohou malí osmijankovia aj v Dolnom Kubíne. O tom, že to bolo úspešné vykročenie, prezradíme zvedavcom až na konci.

Keď čítanie naozaj nebolí, spoznali s Osmijankom deti a teta Ala pri objavovaní, odhaľovaní, premýšľaní, pátraní, skúmaní, kreslení a hlavne pri čítaní knižiek, ktoré v nich zanechali hlboké stopy. Niektoré stopy zostali hlboko v nás možno už na celý život. Ste zvedaví, aké to stopy sú?

O tom, že famóznym svetom na stopovanie je *knižnica*, sa malí osmijankovia – štvrtáci, tretiaci a druháci zo ZŠ Martina Kukučina, ZŠ Petra Škrabáka a ZŠ Janka Matúšku presvedčili pri spoločnom riešení súťažných literárnych hádaniek s tetou Alou z Oravskej knižnice Antona Habovštiaka. S

Osmidunčom si na náročné putovanie obulo sedemmil'ové čižmy 9 triednych kolektívov.

Kto doteraz nevedel, čo sú to múroobrázky, kde všade zanechávame svoje stopy, či sa dá otlačiť stopa do vody, aká je stopa moľa a že *Obloha je ako čistý zošit, všeličo sa do nej kreslí, zanecháva stopy...* mohol vypátrať v knižke Viliama Klimáčka: *Noha k nohe*. Odhalili figeľ pána spisovateľa, ktorému sa nepodarilo pred nimi zatajiť putovanie ľudskej stopy na oblohu, ich originálne koláže poslali do sveta nožičkové poslanstvo.

Veľký kamarát Osmijanka – Ján Uličiansky ich skamarátil s knihou, ktorá sa číta na jeden dych, je plná napínavých dobrodružstiev, nečakaných, čudesných až čarodejných príbehov. S ufúľanou, strapatou, samá retiazka, hrubé topánky, samý cvok - Betkou Bábikovou alias Analfabetou Negramotnou prežili tajomnú noc v knižnici nielen s Jankom Hraškom, Harry Potterom, Pippi Dlhou Pančuchou ale aj s inými literárnymi hrdinami. Veľká nezbednica, totálna ignoranka čítania kníh zablúdi čírou náhodou jedného dňa do mestskej knižnice v Knihovanoch nad Váhom a spozná svet kníh. Ako možno aj mnohí detskí čitatelia dovtedy nemali ani tušenie o jej význame v živote každého človečika.

O tom, či je dôležité v našom živote, aby mal každý (nielen) človek svoje meno, vystopovali osmijankovia vo vtipných výmysloch Štefana Moravčíka. Ako sa verní priatelia človeka - psíkovia aj veľmi podobajú na svojich majiteľov, ako sa o nich dokážeme ne(starať), aj o tom bolo stopovanie v jeho knihách *Kvadakum hadakum*, *Abeceda šantí*, *Zlomjazýček* a *Drevené koliesko*. Ujo spisovateľ všetkým deťom odkazuje: *Môj milý čitateľ, ahoj! Všetky svoje boliestky si pri čítaní zahoj.*

Osmidunčo vyňuchal aj zopár smutno-vtipných prezývok, zvesil ušká pri tučkovi, okuliarnikovi, škuľani..., veselo povyskočil pri parádnici, jazyčnici... O tom, že aj prezývky majú v živote detí teda dôležité miesto, kto im ich vymyslel, či ich tešia, alebo ich rozosmutnia, presvedčí Osmijanka množstvo zaslaných obrázkov a ilustrácií.

A ako by to bolo, keby Osmidunčo nevystopoval, kto je najvzornejším osmijankovským žiakom v triede, kto má najviac poznámok, pochvál, kto najšikovnejšie uteká z vyučovania, kto je poriadna žalobaba a aké nezbednosti povystrájal ich ďalší literárny hrdina Mikuláš so svojimi spolužiakmi. Medzi deti doputovala tak ešte v knižných poličkách neobjavená kniha francúzskeho spisovateľa René Goscinyho – *Malý Mikuláš* a do Bratislavy k tete Biznárovej krásne triednické žiacke knihy malých

loptošov, ufňukancov, bifľošov, parádnic, žalobáb, bitkárov, neposedov.

O tom, že niekedy môže byť v básňach všetko popletené, veselé a vtipné, spoznali deti cez verše poľského spisovateľa Juliana Tuwina: *Keď napadol raz v júli sneh do pol pásu, pes cvrlikal si, vták štekal zasa. Lietala krava nad modrou lúkou, spievalo z neba zelené slnko. Motýle v kvetoch hniezda si vili. To bolo všetko v tej krátkej chvíli. Tak sa to*



*všetko na svete točí, od tých čias často zatváram oči.*

Malí osmijankovia zažili chvíle divotvorné, zakrývali si dlaňami oči, pozorovali tmu pod viečkami a ich skvelé zážitky putovali na papieri k Osmijankovi.

Vystopovali, že *sen je naozaj skrinkou na zázračné veci* aj v Krajine Zázračno od uja Heviera.

V kúzelnicko- básnickom stopovaní spoznal Osmidunčo veľkého vtipkára, rozprávkára a literárneho kuchára Ľubomíra Feldeka. Vraj keď je kuchár hladný, jednoducho zájde do kuchyne a varí rýmy o cirkuse zelenín, o svojich chutiach, jeho kuchár pomocník – Vendel Knedľa *rád je a nemá prečo banovať, má brucho na ktorom sa dá stanovať*.

V siedmom stopovaní vypátrali spoločne, že hra na spisovateľov nie je vôbec ťažká, stačí len zatvoriť oči, pripnúť si krídla fantázie a poletieť sa dá hoci aj do medvedieho kráľovstva Kristy Bendovej. K Osmijankovi putovali úžasní mackovia, ich kráľovná a kráľ, teta Biznárová bude okáľmi prevracat' a vzdychat' nad super príbehmi o splnenej túžbe kráľa Medveďotelesa. Vtipná, zábavná knižka Brumličkove rozprávky sa stala pre mnohých osmijankov kamarátom na dlhé večery.

Ako počas stopovania rástli malí čitatelia s tetou Alou o dôležité čitateľské centimetre, Osmijakovi prezradili na konci super stopovania v tvorení vlastných KNIHOMETROV z knižiek, ktoré prečítali od kolísky. Súčasťou knihometrov sa stali knižky najobľúbenejšie, prvé srdcovky – tie, ktoré im maminy, tatovia, dedovia a babky prečítali ako prvé a aj tie, ktoré v nich zanechali stopu. Zaspomínali si na leporelká, obrázkové knihy, uspávanky, rečňovanky, zlomjazýčkové básničky, rozprávky. O tom, že každá kniha v nich zanechala nielen stopu, ale aj určitý dojem, spozná Osmijanko v posolstve ôsmich viet.

*Dobrá rada nakoniec, je vždy nad zlato, trebárs aj vyše sto rokov stará:*

*Váž si dobrú knihu a čítaj iba dobrú knihu, nečítaj iba očami, ale aj srdcom, čítaj každý deň, čítaj pomaly a premýšľaj, čo pekného ti kniha hovorí – uč sa dobru, krásu a pravdu.*

Na Orave je nielen krásne, zdravo, ale žije sa tu aj úspechom, malí osmijankovia vystopovali s veľkým pokrikom 1. júna 2013, keď sa do sveta rozchýrilo, že do II.A zo ZŠ Martina Kukučina a do II. B zo ZŠ Petra Škrabáka poputujú krásne odmeny za získanie 2. a 3.miesta v tejto súťaži. Krásne



čitateľské centimetre knihomoľov v Knihometri potešili Osmijanka a ten odmenil IV. A zo ZŠ Petra Škrabáka.

V roku 2014 Osmijanko dovidenia, tvoja dolnokubínska kamarátka Ala.

**Alena Javorková** – detské oddelenie OK AH



# Kalendárium významných výročí osobností Oravy v roku 2014

V januári si pripomíname...

## **Aurel Styk**

*prekladateľ, redaktor, úradník - 1. 1. 1864 Mlynky - 5. 3. 1958 Turčianska Štiavnička, pochovaný v Dolnom Kubíne*

### **150. výročie narodenia**

Po štúdiách pôsobil ako účtovník filiálky Tatra banky v Dolnom Kubíne, po r. 1918 finančný riaditeľ. Angažoval sa v snemových voľbách za slov. kandidátov, venoval sa kultúrno-osvetovej a hospodárskej práci, s manželkou navštívoval v Dolnom Kubíne divadelné predstavenia. R. 1902-1903 bol redaktorom Liptovsko-oravských novín, spoluzakladateľ ľudovej banky v Námestove. Prekladal z ruskej klasickej literatúry do slovenčiny.

## **Daniel Szontágh**

*historik, právnik*

*3. 1. 1809 Dolný Kubín - 4. 4. 1867 Trnava*

### **205. výročie narodenia**

Po štúdiách pôsobil ako právnický praktikant v Dolnom Kubíne, Prešove, Pešti, od r. 1832 podnotár, slúžny a právny zástupca Oravskej stolice, od r. 1850 sudca v Dolnom Kubíne, predseda urbárskeho súdu v Trenčíne, sudca oravsko-liptovsko-turčianskej sedrie. V r. 1849 zriadil ošetrovňu, v ktorej sa liečili aj ruskí vojaci. Zaslúžil sa o prevezenie, usporiadanie a sprístupnenie Čaplovičovej knižnice v Dolnom Kubíne. Venoval sa regionálnym dejinám a genealógii, spracoval genealógiu Meškovcov, v rkp. zostala jeho monografia Oravskej stolice a práca o kolonizácii Oravy.

## **Andrej Žaškovský ml.**

*hudobný skladateľ, organista, učiteľ*

*25. 1. 1824 Dolný Kubín - 15. 5. 1882 Eger, Maďarsko*

### **190. výročie narodenia**

Základné hudobné vzdelanie získal od otca, r. 1851-1852 si ho doplnil na Organovej škole v Prahe. Od r. 1850 hl. organista katedrály, po r. 1852 prof. hudby na učiteľskom ústave v Jágri. Ako skladateľ sa venoval cirkevnej hudbe. Písal duchovné piesne, omše a iné. S bratom Františkom zostavili a s pomocou A. Radlinského vydali latinsko-slovenskú zbierku Chorálna kniha cirkevných obradov, 1853.

## **Miloš Janoška**

*priekopník turistiky, prekladateľ, učiteľ*

*28. 1. 1884 Jasenová - 28. 12. 1963 Liptovský Mikuláš*

### **130. výročie narodenia**

Bol aktívnym činiteľom národného hnutia. Od r. 1903 prispieval do slov. novín, rozvíjal kultúrno-osvetovú a

buditeľskú činnosť. Od r. 1942 spolupracoval s ilegálnym protifašistickým hnutím. R. 1944 a 1946-1948 predseda Okr. národného výboru v Liptovskom Mikuláši, autor učebníc, zaoberal sa regionálnou históriou. Pôsobil najmä v turistike a cestovnom ruchu, bol autorom turistického sprievodcu po Vysokých Tatrách, článkov o turistike. Spoluzakladateľ Tatranského spolku turistického, r. 1921 spoluzakladateľ a do r. 1933 redaktor časopisu Krásy Slovenska.

## **Albert Škarvan**

*publicista, prekladateľ, lekár*

*31. 1. 1869 Tvrdošín - 29. 3. 1926 Liptovský Hrádok*

### **145. výročie narodenia**

Od r. 1895 pôsobil ako lekár v nemocnici v Košiciach, r. 1896-1897 žil v blízkosti L. N. Tolstého v Jasnej Polane, Moskve a Petrohrade. R. 1897 v Anglicku, r. 1898-1904 lekár pri Locarne, r. 1904-1915 v Ženeve-Grand Lancy. Po návrate na Slovensko r. 1910-1915 bol lekárom v Dolných Teranoch a v Bánovciach nad Bebravou, r. 1918 lekár v Liptovskom Mikuláši, r. 1919-1926 okr. lekár v Liptovskom Hrádku. V Anglicku vydal po rusky zápisky vojenského lekára Moj otkaz ot vojenskej služby (1898), v ktorých vyjadril osobné postoje k spoločenským problémom doby. Autor vlastného životopisu (Prúdy, 1926), v rkp. zanechal tzv. vnútornú biografiu Moja premena. V emigrácii prekladal z ruskej a inej literatúry, najvýznamnejší je jeho preklad Tolstého románu Vzkriesenie.

Vo februári si pripomíname...

## **Pavol Országh Hviezdoslav**

*básnik, dramatik, prekladateľ, advokát*

*2. 2. 1849 Vyšný Kubín - 8. 11. 1921 Dolný Kubín*

### **165. výročie narodenia**

R. 1875 zložil advokátsku skúšku v Budapešti. Po štúdiách pôsobil ako advokátsky koncipient v Dolnom Kubíne a Martine, r. 1873-1874 pracoval na okr. súde v Dolnom Kubíne, r. 1874-1875 u advokáta Š. Fajnora v Senici, r. 1875-1876 bol samostatným advokátom v Námestove, r. 1876-1879 podsudcom okr. súdu v Dolnom Kubíne, r. 1879-1899 advokát v Námestove, r. 1899-1902 advokát a začas aj vedúci filiálky Tatra banky v Dolnom Kubíne, kde od r. 1904 pôsobil ako spisovateľ. Knižne debutoval zbierkou Básnické prviesky Jozefa Zbranského (1868). Najplodnejšie obdobie jeho básnickej tvorby spadá do dvoch desaťročí advokátskeho pôsobenia v Námestove (1879-1899), v ktorých napísal vrcholné lyrické i epické diela: Letorosty 1-3, Žalmy a hymny, Sonety, Prechádzky jarom a Prechádzky letom. V tomto období napísal aj najvýznamnejšie epické diela, najmä lyricko-epickú skladbu Hájnikova žena, ďalej eposy Ežo Vlkolinský, Gábor Vlkolinský, menšie básne Bútor a Čútor, Poludienok, Na obnôcke, Večera a iné, básne s biblickou tematikou Agar, Kain, Ráchel, Sen Šalamúnov. V Dolnom Kubíne sa sústredil hlavne na preklady klasických diel svetovej literatúry.

V záverečnom štádiu literárnej aktivity napísal vynikajúcu drámu Herodes a Herodias a napokon v cykle Krvavé sonety zdvihol hlas proti ukrutnostiam prvej svetovej vojny. Roku 1918 člen Revolučného Národného zhromaždenia, r. 1919 čestný predseda MS.

#### **Ivan Chodák**

*športový lekár, športovec, tréner*

1. 2. 1914 Dolný Kubín – 14. 2. 1994 Bratislava

#### **100. výročie narodenia**

#### **20. výročie úmrtia**

Roku 1932-1938 študoval na Lekárskej fakulte UK v Bratislave. Od r. 1938 pôsobil nepretržite v Bratislave ako lekár. Venoval sa najmä problematike ušných chorôb. Vše-stranný športovec – futbalista, hokejista a lyžiar. Jeho hlavným športom bol futbal, odohral okolo 500 zápasov za ŠK Bratislava a 12-krát vo výbere Slovenska. Po skončení aktívnej činnosti 25 rokov pôsobil ako futbalový tréner, školiteľ trénerov a športový lekár. Od r. 1973 richtár Obce Oravcov v Bratislave. Poctený viacerými vyznamenaniami a medailami.

#### **František Skyčák**

*publicista, učiteľ, katolícky kňaz*

17. 2. 1899 Klin – 5. 1. 1945 Spišské Podhradie-Spišská Kapitula

#### **115. výročie narodenia**

Teológiu študoval na univerzite v Budapešti a na Karlovej univerzite v Prahe. Po štúdiách pôsobil ako kaplán v Zázrivej, od r. 1922 profesor filozofie, r. 1934 vicerektor, r. 1938 rektor bohosloveckého seminára v Spišskej Kapitule, r. 1940 pápežský komorník. Jeden z najplodnejších katolíckych publicistov svojej doby, písal filozofické úvahy, nábožensky motivované didaktické poviedky a črty, referáty o hudobnom dianí, najmä na Spiši, kritiky a recenzie domácich i zahraničných filozofických, psychologických, historických a náboženských prác. Vo svojich úvahách filozoficky zdôvodňoval potrebu vedúceho postavenia náboženstva a cirkvi v spoločnosti. Prekladal z nemčiny, prispieval do periodík, od r. 1925 redigoval náboženský mesačník Svätá rodina.

#### **Július Ballo**

*školský a osvetový pracovník, autor učebníc*

25. 2. 1879 Vrbica, dnes Liptovský Mikuláš – 6. 7. 1947 Dolný Kubín

#### **35. výročie narodenia**

R. 1896 absolvoval štúdium na učiteľskom ústave v Prešove. Od r. 1897 pôsobil ako učiteľ, od r. 1900 učiteľ a neskôr správca školy v Dolnom Kubíne, r. 1919 školský inšpektor Oravy, od r. 1920 úradník školského referátu na Ministerstve školstva a národnej osvety v Bratislave..., r. 1939 bol penzionovaný. Po r. 1918 bol organizátorom školstva na Slovensku, tvorca základných smerníc pre ľudové a meštianske školy, zostavovateľ a spoluautor

početných vydaní šlabikárov, čítaniek a počtovníc pre slovenské ľudové školy. Podpredseda Slovenskej ligy, spolupracovník Pedagogického odboru MS.

#### **Ján Brišák**

*náboženský spisovateľ, učiteľ, katolícky kňaz* 27. 2. 1904 Rabča – 10. 1. 1978 Rabča

#### **110. výročie narodenia**

Po štúdiách bol v r. 1929-1933 kaplánom v Spišskej Novej Vsi, r. 1933-1938 profesor náboženstva na tamojšom Štátnom učiteľskom ústave a r. 1938-1943 riaditeľom tamojšieho gymnázia. R. 1943-1951 pôsobil ako profesor gymnázia a kaplán v Ružomberku, po prepustení zo školských služieb bol r. 1951-1977 správcom farnosti a napokon pomocným kňazom v Zubrohlave. Ako náboženský spisovateľ vydal brožúry o podstate a zmysle sv. omše (Najsvätejšia obeta, Pri Božom oltári, Obrady Veľkého týždňa, Neznáma obeta), najvýznamnejším dielom je modlitebná kniha Hore srdcia. Venoval sa aj prekladateľskej činnosti.

**V marci si pripomíname...**

#### **Ján Halaša**

*regionálny historik, učiteľ*

14. 3. 1909 Zászkalie – 19. 5. 1987 Dolný Kubín

#### **105. výročie narodenia**

Od r. 1933 pôsobil ako učiteľ, neskôr riaditeľ Gymnázia P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne. Zaslúžil sa o vybudovanie gymnázia i študentského domova v Dolnom Kubíne, r. 1945-1960 jeho riaditeľom. Bol členom Oravského národného výboru, ktorý riadil ozbrojené povstanie na Orave. V marci 1945 zatknutý gestapom, väznený v Ružomberku a v Žiline, deportovaný v koncentračných táboroch. Oslobodený 7. mája 1945. Venoval sa kultúrno-výchovnej práci, publicistike i literárnej tvorbe. Počas druhej svetovej vojny a r. 1947 správca Čaplovičovej knižnice, spoluzorganizátor recitačných súťaží Hviezdoslavov Kubín, napísal kroniku dolnokubínskeho gymnázia.

#### **Ján Čaplovič**

*regionálny historik, učiteľ*

15. 5. 1905 Veličná – 21. 3. 1979 Dolný Kubín

#### **35. výročie úmrtia**

Študoval na Teologickej fakulte UK v Bratislave a na univerzite v Štrasburgu, dejepis a zemepis na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Pôsobil krátko ako učiteľ v Nitre, r. 1931-39 na gymnáziách v Žiline, Lipt. Mikuláši, Michalovciach, Ružomberku, Kremnici, Dolnom Kubíne a Trstenej. Venoval sa historickému výskumu Oravy a štúdiu stredovekých kroník, čo uplatnil ako autor historicko-etnografického diela *Novof* a spoluautor monografie *Veličná*. Zamerl sa aj na regionálny biografický výskum, zostavil príručku, ktorú vydal jeho brat Pavol pod názvom *Portréty dejateľov Oravy* (1990).

## Ján Trnkóci

*knihlačiar, redaktor, verejný činiteľ*

15. 2. 1889 Dolný Kubín – 21. 3. 1934 Ružomberok

### 80. výročie úmrtia

Po štúdiách pôsobil ako úradník v Slovenskej banke v Ružomberku, neskôr v Národnej banke v Brezne, r. 1914 prevzal po strýkovi Jozefovi tlačiareň v Dolnom Kubíne, r. 1914-1934 jej majiteľ a vedúci, po r. 1918 s názvom Slovenská knihtačiareň Jána Trnkócyho. Zriadil pri nej aj papiernictvo. R. 1918 založil, r. 1918-1922 tlačil a v spolupráci s O. Devečkom a L. N. Jégém redigoval osvetový týždenník Naša Orava. Po jeho zániku naň r. 1923-1925 nadviazal tlačením a vydávaním týždenníka Orava, r. 1929 krátko tlačil dvojtýždenník Orava. Zakladateľ a agilný člen dolnokubínskej Hviezdoslavovej besedy. R. 1920 založil v Dolnom Kubíne banku Orava. Starosta Okresného živnostenského spoločenstva a riaditeľ banky Orava, člen Ústredného výboru Slovenskej národnej strany.

## František Skyčák

*osvetový pracovník, publicista*

24. 3. 1824 Klin – 15. 12. 1881 Klin

### 190. výročie narodenia

Hospodáril ako roľník v Kline pri Námestove, venoval sa aj obchodovaniu s plátnom a predaju poľnohospodárskych strojov. R. 1805 bol zakladateľom a majiteľom kúpeľov Slaná Voda neďaleko Oravskej Polhory, o ktorých vydal neveľkú Zprávu lučbarsko-lekársku o liečivej vode kúpeľov na Polhore. Venoval sa osvetovej a bádateľskej práci, v chotári obce Oravská Polhora našiel archeologické artefakty z doby bronzovej. Propagoval zakladanie hospodárskych spolkov, moderné obrábanie pôdy, r. 1856 založil v Kline ovocnú škôlku, publikoval listinu grófa Ilešháziho o Oravskom panstve. Zakladajúci člen MS.

## Žofia Thielová

*spisovateľka, publicistka, učiteľka*

22. 6. 1895 Horná Lehota – 26. 3. 1949 Horná Lehota

### 65. výročie úmrtia

Sprvu bola krajčírkou v Hornej Lehote, r. 1920-1923 výpomocná učiteľka na gazdinskej škole vo Veličnej, naposledy učiteľka v Ružomberku. V medzivojnovom období uverejňovala umelecky náročnú nábožensky motivovanú poéziu. Výber z nej spolu s protivojnovými básňami vydala v zbierke Kytica (1925), venovanej J. Vojtaššákovi. Náboženské motívy spracovala i v krátkych prózach, školských divadelných scénkach a meditáciách s moralistickým a didakticko-výchovným zacielením. Publicisticky prispievala do viacerých, najmä náboženských časopisov, prekladala z poľštiny.

## Ján Hlovík

*osvetový pracovník, literát, zberateľ ľudovej slovesnosti, evanjelický kňaz*

28. 3. 1804 Párnica – 27. 3. 1862 Rankovce

## 210. výročie narodenia

Pôsobil ako učiteľ vo Fôte, profesor rétoriky na gymnáziu v Lučenci, od r. 1832 evanjelický farár v Kladzanoch a od r. 1845 v Rankovciach. Venoval sa buditeľskej práci, člen Tatrina, spolupracoval so slov. študujúcou mládežou v Levoči a v Prešove, podporovateľ spolku miernosti v Levoči, dopisovateľ Slovenských novín. Zbieral zemplínske ľudové piesne, časť sa zachovala v rkp. zbierke ľudových balád Zemplínske spievanky. Počas štúdia v Bratislave písal básne, v Rankovciach sa venoval archeológii a matematike, o ktorej vydal samostatnú prácu (Methodus trisecandi angulos..., 1853).

## Anton Kocian

*zberateľ flóry, ornitológ, múzejník, učiteľ*

13. 6. 1900 Zuberec – 28. 3. 1984 Trstená

### 30. výročie úmrtia

R. 1959 ukončil externé štúdium na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave. Ako učiteľ pôsobil v Zuberci, Spišskej Teplici, Jelšave, Dolnom Kubíne, Námestove, Martine, r. 1942-1960 učiteľ na gymnáziu v Trstenej. R. 1960-1962 interný pracovník Oravského múzea v Oravskom Podzámku. Pri otcovi sa vyučil konzervátorskej práci, položil základy prírodopisných zbierok Oravského múzea, organizátor turistiky na Orave. Vypracoval štatút pre chránenú krajinnú oblasť hornej Oravy, kde pôsobil aj ako okr. konzervátor prírody. Zaoberal sa aj archeológiou. Autor príručky Orava (1933). Publikoval vyše 50 odborných prác z oblasti ornitológie a ochrany prírody.

## Martin Hamuljak

*národnokultúrny pracovník, redaktor, publicista, vydavateľ, úradník*

19. 4. 1789 Oravská Jasenica – 31. 3. 1859 Námestovo

155. výročie úmrtia

225. výročie narodenia

Od roku 1807 pôsobil ako úradník Oravsko-lietavského panstva, potom tajomník oravského župana, r. 1812 bol úradníkom Uhorskej dvorskej kancelárie vo Viedni, r. 1812-1813 prisažným notárom súdnej tabuly Kráľovskej kúrie v Pešti, r. 1823-1848 účtovným úradníkom a napokon účtovným radcom Miestodržiteľskej rady v Budíne, r. 1848-1859 pôsobil ako člen vládnych komisií v Bratislave, Košiciach a v Budíne, kde žil od r. 1853 na dôchodku, od r. 1856 v Námestove. Vedúca osobnosť druhej bernolákovskej generácie sústredenej v Budíne a Pešti. Vrcholom jeho organizačných úsilí bolo založenie Spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej v Budíne r. 1834, ktorý vydal 4 ročníky literárneho almanachu Zora a súborné dielo Básne Jána Hollého. Venoval sa kultúrno-historickému a jazykovednému výskumu. Zhromaždil vzácnu knižnicu, ktorá sa dostala do zbierok MS (dnes je uložená v SNK).

**V apríli si pripomíname...**

### **Anna Hroboňová**

*osvetová pracovníčka, spisovateľka, úradníčka*

5. 3. 1883 Veličná – 3. 4. 1949 Dolný Kubín, pochovaná v Istebnom

#### **65. výročie úmrtia**

Po roku 1918 bola pracovníčkou školského inšpektorátu v Dolnom Kubíne, potom pracovala na Ministerstve školstva a národnej osvety v Bratislave. Ako literátka písala povesti a rozprávky z oravského prostredia (Povešť o Mačacom zámku, Povešť o Skalke, Rozprávka o Bielom vrchu...), ktoré uverejňovala v regionálnych novinách. Aktivizovala sa ako funkcionárka Živeny, bola známa aj ako interpretka ľudových piesní a balád.

### **Ivan Ballo**

*hudobný kritik, publicista*

7. 4. 1909 Dolný Kubín – 23. 4. 1977 Praha

#### **105. výročie narodenia**

Študoval hudobnú vedu. R. 1930-1938 pracoval ako hudobný kritik z povolania, r. 1938-1939 bol pracovníkom Smetanovej spoločnosti v Prahe, r. 1939-1943 za účasť v druhom odboji ho zatkli a väznili v Berlíne, po prepustení od r. 1943 žil v Prahe, kde bol od r. 1945-1946 pracovníkom Úradu Predsedníctva vlády, r. 1946-1951 hl. odborným radcom v kancelárii prezidenta republiky, od r. 1951 žil na dôchodku v Prahe. Patril k zakladateľom slov. hudobnej kritiky a publicistiky. Autor vyše 1000 kritik, referátov a glos o slov., českej a svetovej hudbe.

### **Anton Habovštiak**

*jazykovedec, spisovateľ, esejista,*

22. 9. 1924 Krivá – 14. 4. 2004 Bratislava

#### **10. výročie úmrtia**

#### **90. výročie narodenia**

Po štúdiách r. 1950-1993 bol stálym pracovníkom Jazykovedného ústavu SAV v Bratislave. V oblasti jazykovedy najväčšiu pozornosť venoval dialektológii, najmä oravským nárečiam, ale aj lexikografií a štylistike. Autor monografií Oravské nárečia (1965), Oravské chotárne názvy (1970), Oravci o svojej minulosti (1983), Zo slovensko-slovanských lexikálnych vzťahov (1993)... Spoluautor Atlasu slovenského jazyka a Slovníka slovenských nárečí. Do regionálnych vlastivedných monografií prispieval kapitolami o nárečiach jednotlivých obcí. Ako literát oravské povest'ové motívy autorsky spracoval v početných zbierkach povestí a rozprávok: Pastierik a zbojníci (1963), Zakliate ovečky pod Rozsutcom (1966), Proroctvo kráľa Mateja (1970), Oravské povesti (1978) a iné. Mládeži adresoval historické romány Plátennícka pieseň (1985), Plátennícka pieseň a jej finále (1999). Rodné oravské prostredie zachytil v esejistickej knihe Oravské chodníčky (1985), ako prozaik vydal zbierky noviel Volanie domova (1992) a Mat' moja, mat' moja (1999). Osudy ľudí perzekvovaných totalitným režimom vykreslil v súboroch

poviedok Aj také sú Božie cesty, Srdcia, čo našli lásku a v knihách o bl. Sestre Zdenke Za mrakmi je moje milované Slnko (1996), Boli soľou i svetlom (2001) a Sestra Zdenka (2003).

### **Jozef Janek**

*publicista, učiteľ*

20. 4. 1912 Veličná – 20. 4. 1999 Svätý Jur

#### **15. výročie úmrtia**

R.1928-1932 študoval na učiteľskom ústave v Spišskej Kapitule. R. 1932-1973 pôsobil na ľudových školách v Považskom Chlmcí, Opatovej, Bzinách, na meštianskych školách v Žiline, Dunajskej Strede a vo Svätom Jure. Ako člen komisie pre tvorbu učebníc a učebných osnov spolupracoval s Výskumným ústavom pedagogickým v Bratislave. Venoval sa otázkam jazykovej a literárnej výchovy žiakov základných škôl. Autor metodických príručiek Skúsenosti z vyučovania slohu (1962), Rozvíjanie jazykovej kultúry žiakov (1970), Oprava slohových úloh (1975) a Oslavy v škole. Knižne vydal prácu Pamätnica 305. výročia založenia piaristického gymnázia vo Svätom Jure (1992), spracoval Literárno-kultúrny cestopis Oravy (1991), ktorý v r. 2002 rozšíril Ján Dudáš, a Pohon na učiteľov (1999). Ako plodný publicista uverejnil vyše 2 000 článkov v periodickej tlači.

### **Andrej Ľudovít Radlinský**

*redaktor, vydavateľ, jazykovedec, náboženský spisovateľ, katolícky kňaz*

8. 7. 1817 Dolný Kubín – 26. 4. 1879 Kúty

#### **135. výročie úmrtia**

Od r. 1841-1842 pôsobil ako r.k. kaplán v Budíne, Podsitnianskej a v Zlatých Moravciach, r. 1843-1849 v Banskej Štiavnici, r. 1849-1861 redaktor českej osnovy Zemského zákonníka v Budíne, od r. 1861 farár v Kútoch.

Jedna z najzaslúžilejších osobností národnokultúrneho života na Slovensku v 19. st. ako cirkevný dejateľ, jazykovedec, redaktor a vydavateľ. Literárne a organizačne aktívny už na svojich prvých pracoviskách, spolupracovník bernolákovcov, ale najmä štúrovských dejateľov, od r. 1844 člen spolku Tatrín. Napísal príručku Pravopis slovenský s krátkou mluvnici (1850) v staroslovenčine, ale neskôr presadzoval štúrovskú spisovnú slovenčinu. Jeho vrcholným organizačným činom bolo založenie Spolku sv. Vojtecha (1869). Sústavne sa venoval náboženskej spisbe ako redaktor, vydavateľ a zostavovateľ náboženských publikácií. Zostavil a vydal výber homiletickej spisby Poklady kazateľského rečníctva..., autor príručky Náboženské výlevy..., zostavovateľ spevníka Všeobecná sbierka cirkevných katolíckych pesničiek slovenských, modlitebných knižiek a pod. Vlastné kázne vydal v ruskom preklade Sobranije russkich propovedej (1852). Pre ľudové školy vydal Sasinkovu učebnicu Dejepis všeobecný a zvláštny..., na základe ktorej zostavil učebnicu Nečo zo všeobecného

dejepisu (1876). Zaslúžil sa o rozvoj slov. časopisectva, od r. 1850 zakladateľ, vydavateľ a redaktor časopisu *Cyrrill a Method*, prílohy *Priateľ školy a literatúry*, redaktor a vydavateľ *Katolíckych novín*, od r. 1864 vydával časopis *Vojtech* a iné.

V máji si pripomíname...

### Ján Bruck

*veršovník, učiteľ*

*1775 Horné Jasenovo – 7. 5. 1819 Žaškov*

#### 195. výročie úmrtia

Pôsobil ako učiteľ a rektor evanjelickej školy v Žaškove. R. 1794-1800 zapisoval príležitostné, veršované mravoučné výstupy a dialógy, žartovné, satirické a i. verše, ktoré sa zachovali v rkp. (Rozličné verše..., uložené v Archive literatúry a umenia v SNK v Martine).

### Pavol Cancrini

*ľudovýchovní pracovník, evanjelický farár*

*16. 1. 1779 Nemecká Lupča – 8. 5. 1844 Dolný Kubín*

#### 235. výročie narodenia, 170. výročie úmrtia

Po štúdiách pôsobil ako učiteľ v Banskej Bystrici, od r. 1805 ev. farár v Nemeckej, dnes Partizánskej Lupči, od r. 1807 farár a senior v Dolnom Kubíne. Ako ľudovýchovní pracovník podporoval študentov, prekladateľ zdravotníckej práce *Krátké poučení o krvinkách* (1818), autor kázni a povesti *Krvavá noc na zámku Oravskom*, ktorej námet použil J. Kalinčiak v próze *Orava*.

### Štefan Balák

*básnik, spisovateľ, prekladateľ, publicista*

*11. 5. 1944 Lokca*

#### 70. výročie narodenia

Po štúdiách pôsobil stále v Bratislave, kde pracoval najprv v Ústrednej knižnici SAV, r. 1970-73 v Hlavnej redakcii pre deti a mládež Slovenskej televízie, potom ako redaktor novín a časopisov. V prvých básnických zbierkach *Ohnisko* (1968) a *Kruženie* (1971) sa zrkadlia motívy rodného oravského kraja. Ďalšie jeho zbierky s časovým odstupom sú *Milá na bielom koni* (1982), *Srdcom si svetlom* (1994), *Krčmička v nebi* (1996), *Muškatové okná* (2002), *Vysoké napätie* (2007) a iné.

Detskému čitateľovi adresoval zbierku veršov *Prázdninový kufor* (1992), rozprávky a poviedky *Babička v Babylónii* a *vietor Fineus* (1997), *Stonožka* (2006) a *leporelá Benyho prvé Vianoce*, *Obyvatelia mora*, *Maco Laco*, *Macík sedmispáčik* a iné. Okrem toho vydal *Krátky slovník nárečia slovenského lokčianskeho* (1997), *Krátky slovník nárečia slovenského veľkoripnianskeho* (2004).

### Katarína Habovštiaková

*jazykovedkyňa, manželka Antona Habovštiaka*

*18. 5. 1929 Jasovský Podzámok*

#### 85. výročie narodenia

R. 1951-53 pôsobila ako redaktorka v Slovenskom

pedagogickom nakladateľstve, 1953-1974 pracovníčka Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV v Bratislave, 1974-1991 prednášala dejiny slov. jazyka, dialektológiu a slavistiku na Katedre slov. jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Nitre, od r. 1991 žije na dôchodku v Bratislave. Venuje sa výskumu dejín slov. jazyka a lexikológii, ako aj otázkam jazykovej kultúry. Autorka vyše 20 monografií, príručiek a učebníc. Kultúrohistorický charakter majú knihy a materiály o A. Bernolákovi Niekolko poznámok o Bernolákovej spisovnej slovenčine (1958), Bernolákovo jazykovedné dielo (1968), Anton Bernolák (1972), ďalej publikácie *Jazyk a literatúra* (1977), *Slovenčina známa i neznáma* (1996), podieľala sa na knihe *Úvah Človek v zrkadle frazeológie* (1990), *antológie Z tvorby solúnskych bratov a ich žiakov* (1993) a *Frazeologický slovník* (1996). V oblasti detskej literatúry vydala zbierku *pranostík Svätí a počasie* (1994), *rozprávkový súbor Remeslo má zlaté dno* (1998), autorka rozprávky *V núdzi poznáš priateľa* (1996). V poslednom období vydala rozprávky *Ako sa chcel kráľ naučiť múdro kraľovať* a iné rozprávky (2002), *Tanečnice pri plese* (2005), *Zbojník Paľo Pätoprstý...* (2006).

### Peter Michal Bohúň

*maliar, výtvarný pedagóg*

*29. 9. 1822 Veličná – 20. 5. 1879 Bielsko-Biala, Lipník.*

*Poľsko*

#### 135. výročie úmrtia

R. 1843-1847 s podporou spolku *Tatrin* študoval na výtvarnej akadémii v Prahe, kde sa súčasne vyučil za litografa. Po návrate na Slovensko r. 1848-1854 pôsobil v Lučivnej, r. 1854-1865 bol učiteľom na dievčenskej škole v Liptovskom Mikuláši-Vrbici, od r. 1865 učiteľ v Bielsku-Bialej. Maľovať začal už počas stredoškolských štúdií, na formovanie jeho osobnosti vplývali štúdiá a umelecké prostredie v Prahe. Tu vytvoril sériu 32 tabúľ do vydania *Preslovho Rostlinára* (1848). R. 1846-1847 nakreslil niekoľko krojových štúdií z Oravy a Liptova, ktoré vydal r. 1847 spolok *Tatrin*. Na cestách po južnom a strednom Slovensku r. 1848 namaľoval obrazy *Slováci z Trenčína*, *Slováci zo stredného Považia*, *Slovák zo Stupavy*, *Slovenský sklár* a iné. R. 1848-1850 vytvoril obrazy s námety z revolučných udalostí 1848-1849 (*Oravskí zemani v domacom väzení*, *Ján Francisci-kapitán slovenských dobrovoľníkov*, *Podobizeň dobrovoľníka Janka Kučeru* a iné). V období národného romantizmu vznikla séria portrétov slovenských národovcov. Po odchode do Poľska realizoval objednávky miestnych občanov, šľachty i duchovenstva. Neprerušil styky so Slovenskom, na Orave a Liptove vytvoril viac podobizní. Jeho diela sú uložené v galériách a múzeách na Slovensku, Poľsku, sakrálna diela sa nachádzajú v kostoloch v Ružomberku, Lučivnej, Liptovskom Michale, vo Veličnej a inde.

V júni si pripomíname...

## **Pavol Čaplovič**

*archeológ, historik, učiteľ*

*7. 3. 1917 Veličná – 5. 6. 1994 Oravský Podzámok*

### **20. výročie úmrtia**

Pôsobil ako učiteľ v Sokolčiach, Podhradí, Veličnej, r. 1946-1950 na meštianskej škole v Dolnom Kubíne. R. 1951-1953 pracovník Archeologického ústavu SAV v Bystricike pri Martine a v Nitre, r. 1953-1979 správca Oravského hradu a riaditeľ Oravského múzea v Oravskom Podzámku. Zaslúžil sa o prehlbenie regionálneho, najmä archeologického výskumu na Orave. Počas jeho pôsobenia sa uskutočnila na Oravskom hrade generálna rekonštrukcia celého objektu, reštalovali sa v hradných priestoroch vlastivedné i prírodovedné zbierky a inštalovali sa nové expozície. Samostatne i s kolektívom vydal práce o Oravskom zámku (1967), o Podbieli (1970), etnografické publikácie Čaro kresaného dreva (1971), Ľud Oravy v minulosti (1980) a knihu Orava v praveku (1987).

## **Peter Škrabák**

*pedagóg, muzeológ, dirigent, recitátor, divadelný ochotník*

*8. 6. 1924 Dolný Kubín – 28. 10. 1996 Dolný Kubín*

### **90. výročie narodenia**

Ako učiteľ pôsobil v Podvlku, Chyžnom, od r. 1946 na národnej škole v Dolnom Kubíne, od r. 1954 inšpektor a neskôr vedúci odboru školstva a kultúry ONV v Dolnom Kubíne, r. 1970-1985 bol riaditeľom Literárneho múzea P. O. Hviezdoslava, neskôr Oravského múzea v Dolnom Kubíne. Pričinil sa o zveľaďovanie oravského a slovenského múzejníctva, vybudoval expozíciu Hviezdoslavovej Hájnikovej ženy na Slanej Vode a viedol záchranné a odborné práce v muzeálnych expozíciách na Orave. Spoluzakladateľ a organizátor celoslov. súťaže v umeleckom prednese poézie a prózy-Hviezdoslavov Kubín, recitátor, herec, režisér, zakladateľ a od r. 1955 dirigent Spevokolu oravských učiteľov. Publikoval početné články k výročiam oravských dejateľov, ako aj príspevky z regionálnej histórie, zostavil pamätnicu 25 ročníkov Hviezdoslavovho Kubína, spoluautor statí o kultúrnom živote v monografii Dolného Kubína.

## **Ján Miloslav Hroboň**

*osvetový pracovník, publicista, evanjelický kňaz*

*13. 8. 1859 Liptovská Sielnica – 16. 6. 1914 Český Těšín,*  
*počovaný v Istebnom*

### **100. výročie úmrtia**

### **155. výročie narodenia**

Po štúdiách pôsobil ako učiteľ v Sučanoch, od r. 1883 bol ev. kaplánom a od r. 1885 farárom v Istebnom. Počas štúdií prispieval do študentských časopisov, neskôr do Národných novín, Slov. pohľadov a i. Venoval sa štúdiu slovanskej etnológie, mytológií, jazykovede a pod., ovplyvnený teóriami P. J. Šafárika, o čom publikoval príspevky v Slov. pohľadoch (Niektoré solárne slávnosti u Slavianov a

i.). V osvetovej práci sa zamerával na ľudovú výchovu.

## **Ignác Gessay**

*novinár, redaktor, publicista, krajský pracovník*

*17. 6. 1874 Tvrdošín – 12. 8. 1928 Bratislava*

### **140. výročie narodenia**

Po štúdiách na učiteľských ústavoch pracoval ako učiteľ na viacerých miestach na Orave, r. 1899 odišiel do USA, kde bol najprv učiteľom, od r. 1900 sa venoval novinárskej práci. Od r. 1920 žil na Slovensku a venoval sa otázkam repatriácie amerických Slovákov, pre ktorých vydával časopis Americký Slovák, zakladateľ Slovenskej ligy na Slovensku. Popredný reprezentant a organizátor národného, kultúrneho a politického života slovenských krajanov v USA, od r. 1901 funkcionár Národného kultúrneho spolku, r. 1907 spoluzakladateľ Slovenskej ligy v Amerike a Združenia slovenských novinárov, po r. 1914 spoluorganizátor prvého čs. odboja, zúčastnil sa na príprave Cleveandskej dohody, r. 1918 signatár Pittsburskej dohody, r. 1919 člen čs. delegácie na Mierovej konferencii v Paríži. Autor kultúrno-politickej a osvetovej publicistiky, krátkych próz a veršov didaktického zamerania, v americkej slov. tlači publikoval okolo 5 000 príspevkov, napísal Dejiny Spojených štátov amerických (1909-1911), Krátke dejiny Slovenskej ligy na Slovensku od založenia po 1. október 1926.

## **Peter Huba**

*regionálny historik, spisovateľ, vydavateľ*

*28. 6. 1949 Veličná*

### **65. výročie narodenia**

Po skončení štúdia na FF UK v Bratislave, odbor historické vedy pôsobil vo funkciách – riaditeľ Okresného archívu v Dolnom Kubíne, riaditeľ Oravskej galérie v Dolnom Kubíne, vedúci propagačného oddelenia SEZ DK, riaditeľ Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v DK, štátny intendant Oravského kultúrneho centra v DK, súkromný podnikateľ a od r. 2008 je riaditeľom Oravskej knižnice v Dolnom Kubíne. Už ako riaditeľ Oravského múzea sa začal venovať výskumu oravských miest a obcí. Doposiaľ zostavil približne 40 vlastivedných monografií. Pri potulkách po oravských obciach nachádzal aj materiál pre tvorbu historických rozprávok a povestí, ktoré neskôr vydal asi v ôsmich knihách rozprávok - Nadutec, Dve sestry, Horveles a kňažná, Putovanie s Duchom dávnych čias...a 4 knihách povestí - Povesti z dávnych čias, Strašidelné povesti z Oravy, Povesti z Oravy I a II. Je autorom a spoluautorom publikácií Premeny Oravy, Oravský hrad, Múzeum oravskej dediny, O diele L. N. Jégého, Dejiny požiarnej ochrany na Orave, Sto rokov Oravskej železnice, Orava v časoch minulých i prítomných, Z jednej kolísky Margita Figuli a iné. V rokoch 1980-1985, 1992-1993 bol zostavovateľom a zodpovedným redaktorom Zborníka Oravského múzea. Životopisný román o Jankovi Matúškovi vydal pod názvom Pokiaľ Tatra stojí...(2001), spoločenský román Svitanie

(2003), historické romány Tŕnistá cesta na popravisko (2004) a V smútku a ponížení (2006). O zbojníkovi Matejovi Klinovskom vydal rovnomenný román v roku 2008. Do žánru historický román patrí román Kľiatba (2012) o Jurajovi Thurzovi a v roku 2013 spracoval knihu o maliarovi Maximiliánovi Račkayovi. Peter Huba väčšinu uvedených titulov vydal prostredníctvom vlastného vydavateľstva, založeného v r. 1990. Publikoval v odborných zborníkoch, časopisoch i novinách množstvo štúdií a článkov.

V júli si pripomíname...

### Juraj Schürger

*zberateľ výtvarných diel, majiteľ galérie, umelecký rámar*  
*1924 Rožňava – 5. 8. 2009 Tvrdošín*

#### 5. výročie úmrtia

Pôvodným povoláním strojár, v Rožňave študoval štyri ročníky gymnázia, v Košiciach priemyslovku, kde vyučovacím jazykom bola maďarčina. Jeho najobľúbenejším maliarom sa stal Milan Paštéka. Bol blízkym spolupracovníkom a rodinným priateľom národnej umelkyne Márie Medveckej a jej manžela Ctibora Belana. Poprosili ho, aby rámoval obrazy pre Máriu Medveckú. Spolu s manželkou dodali pre ňu asi 8 000 rámov a k tomu maliarske plátna. Najskôr robil štandardné rámy s plátennou paspartou, ale neskôr sa učil u českého umeleckého rámara Viktora Brůžka. Súkromnú galériu vo vlastnom dome v Tvrdošine založil v roku 1990. Tretina z približne 100 obrazov, ktoré návštevníci v galérii vidia (expozícia sa pravidelne obmieňa), pochádza zo súkromnej zbierky Schürgerovcov, ktorá obsahuje obrazy významných slovenských maliarov 20. st. Usporadúval výstavy po celom Slovensku, ale mal aj ambície vystavovať v zahraničí.

### Jozef Mikuš

*politológ, publicista, diplomat, pedagóg*  
*3. 7. 1909 Krivá – 19. 5. 2005 Krivá*

#### 105. výročie narodenia

Po štúdiách od r. 1935 pracoval na Ministerstve zahraničia ČSR v Prahe, r. 1939-1940 bol legačným radcom Slov. vyslanectva v Ríme, r. 1940-1944 chargé d'affaires SR v Madride a potom šéf protokolu na Ministerstve zahraničia v Bratislave. R. 1948 odišiel do Paríža, kde bol predsedom Slov. sociálneho komitétu, od r. 1952 pôsobil v USA ako riaditeľ kancelárie Slovenskej lígy vo Washingtone, funkcionár SNR v zahraničí, tlmočník pre št. department, pedagóg na Saint John's University v New Yorku a prof. dejín a politických vied na Georgian Court College v Lakewood. R. 1995 sa vrátil na Slovensko a usadil sa v rodnej Krivej. V emigrácii vydal spomienkovú prózu V krážoch dediny (1968). Ako politológ sa zaoberal problematikou Slovenska v európskych súvislostiach, autor početných štúdií a knižných prác vydaných v slov., angl., franc. A španielskom jazyku: La Slovaquie individualité politique de l'Europe

centrale (1951), La Slovaquie dans le Drame de l'Europe (1955), Pride in Slovak Origin (1972), Différences entre Tschéque et Slovaques (1973), Slovakia and Slovaks (1977), Slovakia (1979), Slovakia. A Political and Constitutional History (1995) a iné.

### Vlado Medzihradský

*publicista, fotograf oravskej krajiny, organizátor turizmu*  
*9. 7. 1934 Liptovská Ondrašová*

#### 80. výročie narodenia

V rokoch 1953-1956 študoval na KU v Prahe a na Vojenskej akadémii v Brne, v r. 1956-1962 pracoval ako dôstojník na MNO v Prahe. V r. 1962 prešiel pracovať do Okresného domu osvetly v D. Kubíne, od r. 1964 redaktor a vedúci redaktor regionálnych novín Nová Orava. V r. 1971 vedúci Slovakotouru pri MsNV DK, v rokoch 1974-1994 riaditeľ Okresnej správy cestovného ruchu v DK. V r. 1991 sa stal majiteľom cestovnej kancelárie ORATOIR a vydavateľstva ORAPRESS a VIA ORAVIA D. Kubín. Zameriaval sa hlavne na fotografovanie krajiny. Založil fotografickú súťaž „Súčasná Orava“, spolupracoval pri založení súťaže filmárov „Oravská sedmička“. Zostavil a vydával nástenné kalendáre, súbory turistických sprievodcov Oravy, prospekty cestovného ruchu, leporelá... Spolupracoval s redakciami, napr. Krásy Slovenska, Panoráma Slovenska, Slovakia, Slovensko a vydavateľstvami Šport, Pravda, Pressfoto... Zúčastnil sa na mnohých fotografických výstavách a získal viaceré ocenení. Obrazové publikácie, ktorých je autorom - Oravská priehrada (1968), Orava (1974, 1979), Orava naša (1985, 1988), Dolný Kubín (1993). Návrat k prevažne umeleckému zobrazovaniu skutočnosti je badaateľný v publikáciách Dolný Kubín, pozdrav z nášho mesta (2006) a Rok na Orave perom a obrazom (2008), ktorú mal už dávnejšie pripravenú s Antonom Habovštiakom. Medzihradský má veľmi blízko k regionalistike a dokumentovaniu života regiónu, čo sa odráža napr. V almanachoch Dolný Kubín 370(2002) a Dolný Kubín na ceste storočiami (2007).

### Helena Hegerová-Nováková

*múzejníčka, publicistka, učiteľka*

*16. 7. 1899 Dolný Kubín – 27. 1. 1983 Dolný Kubín*

#### 115. výročie narodenia

R. 1919-1950 pôsobila ako učiteľka, 1950-1957 ako kustódka Čaplovičovej knižnice, 1957-1970 riaditeľka Múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne. Prispela k propagácii diela P. O. Hviezdoslava doma i v zahraničí. Autorka sprievodcu Literárne múzeum Pavla Országha-Hviezdoslava v Dolnom Kubíne (1960), bibliofilie Po stopách Hájnikovej ženy (1967), editorka hviezdoslavovských bibliofilii. Publikovala v zborníkoch Hviezdoslav v kritike a spomienkach (1954), Jégé v kritike a spomienkach (1959), v novinách a časopisoch. Od r. 1954 spoluorganizátorka súťaže v umeleckom prednese Hviezdoslav Kubín, r. 1966 sa zaslúžila o založenie Pamätnej izby

Hájnikovej ženy na Podvrší v Oravskej Polhore.

V auguste si pripomíname...

### Ján Johanides

prozaik

18. 8. 1934 Dolný Kubín – 5. 6. 2008 Šaľa

#### 80. výročie narodenia

Od r. 1957 pracoval ako podnikový psychológ v závode Tesla v Nižnej na Orave, r. 1961-1963 referent literárneho odd. Zväzu slov. spisovateľov, r. 1963-1964 dramaturg a redaktor v Bratislave, od r. 1965 žil v Dolnom Kubíne, Martine, Trnovci nad Váhom a od r. 1972 stále v Šali ako spisovateľ z povolania. Predstaviteľ modernej slov. prózy, ktorý do literatúry vstúpil r. 1958 v kruhu autorov mladej tvorby. Knižne debutoval zbierkou noviel zo súčasnosti Súkromie (1963). Napísal niekoľko rozhlasových a televíznych diel. Po dlhšej odmlke v období normalizácie r. 1976-1978 publikoval viacero noviel časopisecky, knižne vydal prózu s ekologickým zafarbením Nepriznané vrany (1978) a konzumný spôsob života súčasníkov pranieroval v novele Balada o vkladnej knižke (1979). Napísal historický román Marek koniar a uhorský pápež (1983), príbeh dvoch spoluväzňov v koncentračnom tábore stvárnil v próze Slony v Mauthausene (1985). Do minulosti sa vrátil novelou Najsmutnejšia oravská balada (1988), psychologický podtón má i román Previesť cez most (1991). Súčasnú kapitalistickú realitu zobrazil v novele Kocúr a zimný človek (1994), komunistickú totalitu odmietol v próze Trestajúci zločin (1995). Niektoré staršie i nové novelistické práce zaradil do zbierky Dedičný červotoč (1998), románové príbehy dvoch žien v knihe Hmla našej trpezlivosti (2005). Ako esejista vydal reprezentatívnu knihu Rembrandt (1995), ďalšie eseje a rozhovory zhrnul do súboru Identita v kríze (1995).

### Jozef Bencúr

právny historik, pedagóg

28. 2. 1728 Jasenová – 21. 8. 1784 Bratislava

#### 230. výročie úmrtia

R. 1755-1760 a r. 1771-1776 bol lektorom ev. lýcea v Kežmarku, medzitým v r. 1760-1771 v Bratislave, od r. 1776 bratislavský senátor. Ako pedagóg pozdvihol úroveň škôl, na ktorých pôsobil, v Kežmarku sa pričínal o postavenie novej budovy lýcea. Autor geograficko-historických a právnických prác, v ktorých dokazoval právo panovníka na absolutistickú formu vlády: Compendium Hungariae geographicum (1735), Ungaria semper libera...(1764), Ius publicum Hungariae (1790). Viaceré diela vydal anonymne, iné zostali v rkp.. Za vedeckú prácu odmenený Máriou Teréziou, povýšený do šľachtického vzťahu.

### Milo Urban

prozaik, prekladateľ, redaktor

24. 8. 1904 Rabčice – 3. 10. 1982 Bratislava

#### 110. výročie narodenia

Študoval na vyššom gymnáziu v Ružomberku, r. 1922-1924 na Št. vyššej lesníckej škole v Banskej Štiavnici, obe pre nedostatok financií nedokončil. R. 1921 pracoval ako pomocný redaktor v redakcii Slováka v Ružomberku, r. 1922 a r. 1924-1925 bol úradníkom Spolku sv. Vojtecha v Trnave, r. 1925-1926 redaktorom denníka Slovenský národ, r. 1928-1940 reportérom a redaktorom kultúrnej rubriky denníka Slováka, r. 1940-1944 šéfredaktor denníka Gardista v Bratislave, r. 1944-1945 v Žiline. R. 1945 emigroval do Rakúska, zaistený americkou spravodajskou službou, r. 1947 ho eskortovali do ČSR a bol odsúdený na verejné pokarhanie. Od r. 1948 žil v Chorvátskom Grobe, od r. 1974 v Bratislave. Knižne debutoval novelou Jašek Kutliak spod Bučinky (1922), novely z rokov 1923-1924 vyšli pod názvom Výkriky bez ozveny (1928), ďalšie pod názvom Novely (1943). Novela Za vyšným mlynom (1926) bola podkladom na libreto k Suchonovej opere Krútnava. Novelistickú tvorbu z r. 1927-1930 zaradil do knihy Z tichého frontu (1932). Jeho prvý mimoriadne úspešný román Živý bič (1927) je kľúčovým dielom slov. medzivojnovkej prózy. Voľne naň nadväzuje román Hmly na úsvite (1930). Túto trilógiu završuje román V osídľach (1940). Voľným pokračovaním trilógie po dlhšej vynútenej odmlke sú romány Zhasnuté svetlá (1957) a Kto seje vietor (1964), v ktorých zachytil vznik Slovenskej republiky. Na ne nadväzuje román Železom po železe (1996). Osobitnou kapitolou sú štyri knihy memoárov, za jeho života vyšla len prvá kniha s názvom Zelená krv s podtitulom Spomienky hájnikovho syna (1970). Na ňu nadväzujú knihy spomienok Kade-tade po Halinde (1992), Na brehu krvavej rieky (1994) a Sloboda nie je špás (1995). Zachytávajú tie isté časy ako romány a predstavujú zaujímavé svedectvo o dobe. Ako redaktor napísal desiatky reportáží, súdniciek, úvah a politicko-kultúrnych článkov, tlačou vyšla jeho prednáška Česká literatúra a Slováci (1934). Venoval sa aj prekladateľskej činnosti z poľštiny, češtiny a ruštiny.

V septembri si pripomíname...

### Ludovít Medzihradský

botanik, publicista, učiteľ

28. 5. 1807 Leštiny – 8. 9. 1879 Leštiny

#### 135. výročie úmrtia

Študoval teológiu a právo v Prešove, po otcovej smrti prerušil štúdiá a nastúpil na jeho miesto. R. 1831-1865 učiteľ v Leštínach. Spracoval dejiny evanjelickej cirkvi v Leštínach, písal divadelné hry, ktoré zostali v rkp., vydal maďarskú gramatiku pre slov. žiakov, v Levoči dva ročníky hospodárskeho kalendára. Od r. 1828 botanizoval na Orave, pokračoval v písaní rodinnej kroniky. Člen vychovávateľskej spoločnosti so sídlom v Dolnom Kubíne.

### Viliam Rowland

lesnícky odborník, publicista

10. 9. 1814 Jirikov pri Rumburku, Česko – 28. 11. 1888



Waldenburg, Nemecko

## 200. výročie narodenia

Pôsobil ako taxátor na panstvách Děčín, Nové Hrady, Rožmberk, r. 1850-1852 lesný zriadovateľ v Győri, r. 1852-1855 komorský úradník v Kremnici, r. 1855-1856 projektant v Banskej Bystrici, r. 1857-1863 správca mestských lesov v Bratislave, r. 1864-1883 správca lesov Oravského kompositorátu v Oravskom Podzámku, od r. 1883 na dôchodku. Bol predstaviteľom pokroku v lesnom hospodárstve a ochrany pôdy na Slovensku. Ochranca prírody a širiteľ osvety na Orave, počas pôsobenia v Oravskom kompositoráte dal obnoviť lesy na ploche 9 450 ha. Na splavovanie dreva dal budovať vodné priehrady v oblasti Oravskej Polhory a Zákamenného, budoval lesné cesty a pily, zaslúžil sa o povznesenie rybníctva a ovocinárstva, pričínal sa o založenie Oravského hospodárskeho spolku, r. 1868 o založenie Múzea Oravského panstva na Oravskom zámku, kde vybudoval zámokovú knižnicu a prírodovedeckú zbierku, s ktorou sa zúčastnil na výstavách v Pešti, Viedni a inde. Spracoval a vydal Štatisticko-topografický opis oravského kompositorátneho panstva (1879) a i. práce, odborné príspevky uverejňoval v slov., maďarských a nemeckých periodikách. Bol spoluzakladateľom Uhorského lesníckeho spolku so sídlom v Bratislave.

V októbri si pripomíname...

## Margita Figuli

prozaička, prekladateľka

2. 10. 1909 Vyšný Kubín – 27. 3. 1995 Bratislava

## 105. výročie narodenia

R. 1928-1941 pôsobila ako úradníčka Tatrabanky v Bratislave, od r. 1941 sa profesionálne venovala literárnej tvorbe. Významná reprezentantka modernej slov. prózy, najmä jej lyrizujúcich tendencií. Knižne debutovala zbierkou noviel Pokušenie (1937), najvýraznejší úspech dosiahla románom Tri gaštanové kone (1940). Protest proti druhej svetovej vojne vyslovila v novele Olovený vták (1940). Historický román Babylon (1946) plasticky zobrazuje posledné obdobie existencie Novobabylonskej ríše, v povojnovej atmosfére sa pokúsila o povstalecký román Vlci v dolinách, napísala novelu Zuzana (1949), román zo súčasnosti Stretnutie. V ďalšej tvorbe sa prezentovala spomienkovým románom pre mládež Mladosť (1956), románom s témou detstva Ariadnina niť (1964). Jej posledným románom je Vichor v nás (1974). Venovala sa aj publicistike a prekladom z češtiny.

## Mária Medvecká

maliarka, národná umelkyňa, učiteľka

11. 10. 1914 Medvedzie – 23. 4. 1987 Bratislava

## 100. výročie narodenia

Pôsobil ako učiteľka na viacerých školách na hornej Orave, od r. 1948 ako slobodná výtvarníčka v Bratislave, neskôr striedavo i na Orave, kde sa napokon usadila v

Medvedzom. Predstaviteľka realistickej orientácie v slov. výtvarnom umení 20. stor. Uprednostňovala techniku olejomalby, ktorou znázorňovala osobné zážitky z detstva a učiteľského pôsobenia, motívy Oravy, socialistickú industrializáciu a kolektivizáciu poľnohospodárstva: Tovareň na predmestí (1943), Odovzdávanie kontingentu na hornej Orave (1951), Stavba Oravskej priehrady (1951)... V jej tvorbe však dominovali figurálne diela Baletka (1947), Chlapec s trasírkou (1954), Víťaz turnaja (1954), Deti mieru (1952), Partizánska matka (1959), Hutník (1960)... R. 1954 vytvorila diela s povstaleckou tematikou Najmladší zo zemľanky, V predvečer povstania. V ďalších portrétnych, žánrových a krajinárskych dielach zachytila premeny rodnej Oravy a výrazné typy ľudí, neskôr sa viac sústreďovala na maľbu krajín oživovaných ľudskými a zvieracími postavami. Venovala sa aj kresbe a ilustračnej tvorbe. Za svoju tvorbu dostala viac ocenení a vyznamenaní: r. 1974 národná umelkyňa, r. 1979 vyznamenaná Radom práce.

## Andrej Žaškovský st.

zberateľ ľudových piesní, učiteľ

22. 10. 1794 Žaškov – 18. 4. 1866 Eger, Maďarsko

## 220. výročie narodenia

Po štúdiách pôsobil ako učiteľ v Námestove, neskôr učiteľ a organista v Dolnom Kubíne, kde založil a viedol spevokol. Od r. 1852 žil v Jágri a v miestnej katedrále hrával ako huslista. Zbieral slov. ľudové piesne oravského regiónu. Piesňovou zbierkou prispel do Kollárových Národných spievaniek. V jeho pozostalosti sa zachoval v rkp. spevník cirkevných piesní (1819).

## Štefan Mnohel

politik, redaktor

30. 7. 1876 Novot' – 25. 10. 1944 Poprad

## 70. výročie úmrtia

R. 1902 bol vysvätený za r. k. kňaza, r. 1903 kaplán vo Frydmane (Poľsko), r. 1905 v Zubrohlave, Švábovciach, r. 1906 v Kluknave, r. 1907 farár v Lendaku, Podvlku (Poľsko), Hybiach, Zákamennom, r. 1910-1917 v Oravskej Lesnej, r. 1918-1919 redaktor Slov. denníka, r. 1919 novín Slovák, správca tlačiarne Lev v Ružomberku, r. 1920 farár v Poprade. V októbri 1918 signatár martinskej Deklarácie slov. národa, v decembri 1918 spoluzakladateľ a tajomník Slov. ľudovej strany, zakladateľ a prvý šéfredaktor Slováka, člen tzv. Kňazskej rady, organizovanej okolo A. Hlinku. V auguste 1919 člen delegácie Slov. ľudovej strany na mierovej konferencii v Paríži, kde mala presadzovať autonómiu Slovenska v duchu Pittsburskej dohody. Po r. 1920 exponent HSLS na východnom Slovensku, predseda jej organizácie v podtatranskej župe, od r. 1939 starosta Popradu. Autor a vydavateľ náboženských spisov, r. 1917-1919 administrátor časopisu Duchovný pastier, prispieval do Katolíckych novín, Národných novín, kalendárov a i.

### Štefan Radlinský

*národnokultúrny dejateľ, náboženský publicista, katolícky kňaz*

*29. 12. 1822 Dolný Kubín – 26. 10. 1889 Lipnica, Poľsko*

#### 125. výročie úmrtia

Od r. 1848 farár v Lipnici, r. 1869 apoštolský pronotář. Vyrastal v národno-vedomelom prostredí, popri pastoračnej práci sa venoval verejnej a národnokultúrnej činnosti. Zásťanca hodžovsko-hattalovskej úpravy spisovnej slovenčiny, rozširoval slov. tlač, r. 1858 iniciátor založenia kultúrno-cirkevného spolku Braterstvo Cyrila-Metoda. Autor pastoračnej teológie, ktorá slúžila ako učebnica na bohoslovecských učilištiach. Tlačou vyšli jeho príležitostné reči, prispieval do Pokladov kazateľského rečníctva, Cyrilla a Metoda, Slov. novin.

**V novembri** si pripomíname...

### Blažej Bulla

*architekt, folklorista, dramatik, hudobný skladateľ*

*9. 5. 1852 Ústie nad Oravou – 1. 11. 1919 Martin*

#### 95. výročie úmrtia

Po štúdiách si otvoril r. 1878 staviteľskú kanceláriu v Ružomberku, od r. 1883 v Martine. R. 1888-1889 postavil v Martine známu budovu Národný dom s divadelnou sieňou, kasínom a reštauráciou. Projektovateľ školy, kostoly, nemocnice a iné stavby na Slovensku. V martinskom prostredí sa zapájal do práce Slov. spevokolu, r. 1886-1894 jeho dirigent, venoval sa ochotníckemu divadlu a hudbe. Skomponoval okolo 300 zborových skladieb a harmonizácií ľudových piesní, ktoré vyšli v Slovenských štvorspevoch (1895) i v Sbíerke slovenských štvorspevoch (1901). Písal a upravoval divadelné hry, uvádzané Slov. spevokolom (Princ Popelvár, Zakliata hora, Zlatovláška a i.

### Pavol Ušák-Oliva

*básnik, katolícky kňaz*

*14. 11. 1914 Kátlovice – 1. 3. 1941 Poprad-Kvetnica*

#### 100. výročie narodenia

R. 1939 vysvätený za r. k. kňaza. Do novembra 1939 pôsobil ako kaplán vo Veličnej, po ochorení na tuberkulózu sa liečil v Martine, Bratislave a v Kvetnici. Člen mladšej generácie slov. katolíckej moderny. Knižne vydal zbierku básní Oblaky (1939). Časť veršov z pozostalosti vyšla v pietnej pamätnici Tak umieral básnik Paľo Oliva (1942).

### Viktor Bušša

*odborný spisovateľ, regionálny historik, právnik*

*18. 11. 1919 Tvrdošín – 13. 11. 1986 Bratislava*

#### 95. výročie narodenia

Od r. 1946 pracoval ako referent na Povereníctve sociálnej starostlivosti, r. 1955-1968 v Slov. plánovacej komisii, r. 1969-1979 na Ministerstve práce a sociálnych vecí v Bratislave. Odborník v oblasti pracovného práva, plánovania práce a miezd, autor odborných príručiek a príspevkov o

mzdovej politike, o problematike práce a miezd a i. Literárne činný, písal básne, venoval sa regionálnemu výskumu, autor monografie o Tvrdošine (1967).

### Mikuláš Zmeškal

*hudobný skladateľ, úradník*

*20. 11. 1759 Leštiny – 23. 6. 1833 Viedeň*

#### 255. výročie narodenia

R. 1782 zložil advokátsku skúšku v Pešti. Hudobne vzdelaný, základy hry klavíri a na violončele získal pravdepodobne v rodisku, potom študoval 6 rokov hru na violončele u A. Krafta vo Viedni. Pôsoobil ako úradník Honfianskej stolice, potom 3 roky advokátsky kandidát u advokáta Benického v kráľovskej tabuli v Pešti, r. 1784-1824 úradník, nakoniec jeden z riaditeľov a radca dvorskej kancelárie, na dôchodku žil vo Viedni. Vynikajúci violončelista, venoval sa aj skladbe komornej hudby. R. 1776-1792 zložil 16 sláčikových kvartet. Vo Viedni získal významné postavenie v hudobnom živote mesta, jeden z najbližších priateľov L. van Beethovena, ktorý mu venoval Quartetto serioso f moll, op. 95 (1810), J. Haydn mu venoval 6 zo svojich tzv. Slnecných kvartet, op. 20. Z jeho korešpondencie s Beethovenom sa zachovalo okolo 150 listov a odkazových lístkov.

**V decembri** si pripomíname...

### Jozef Štefanica

*etnograf, katolícky kňaz*

*1. 12. 1849 Zázrivá – 10. 2. 1917 Krivá*

#### 165. výročie narodenia

Ako kaplán pôsobil v Sedliackej Dubovej, Dolnej Lipnici, Liskovej, Námestove, Ružomberku, v Sarajeve v Bosne, v Dolnom Kubíne, r. 1881-1910 farár v Krivej. Ako člen Muzeálnej slov. spoločnosti napísal do jej Sborníka (1897) štúdiu Zvyky a obyčaje pred i počas svadby na okolí Krivej v Orave, v kalendári Pútnik svätovoješský štúdiu Kaplica sv. Kríža pri Spišskej Kapitule a kúpele Sivá Brada.

### Mikuláš Szontágh

*lekár, botanik, organizátor turistiky, publicista*

*11. 8. 1843 Dolný Kubín – 2. 12. 1899 Nový Smokovec*

#### 115. výročie úmrtia

1869-1873 bol redaktorom časopisu Természet-tudományi Közönlöny v Budapešti, r. 1872-1876 podnikol študijné cesty do európskych klimatoterapeutických centier v Nemecku, Švajčiarsku, Francúzsku, Taliansku a v Turecku. R. 1873-1876 viedol vodoliečebný ústav v Starom Smokovci, r. 1876 založil a viedol prvý liečebný klimatoterapeutický ústav tuberkulózy v Novom Smokovci. Venoval sa balneológii, botanike, medicíne, klimatológii, meteorológii, výskumu a popularizácii Vysokých Tatier. Priekopník praktickej klimatoterapie vo Vysokých Tatrách, r. 1882 ako prvý v Uhorsku zaviedol zimnú liečbu. Zaslúžil sa o poznanie flóry Oravy, Podunajskej nížiny, Malých Karpát, Slov. rudohoria,

Malej Fatry, Vysokých Tatier, Podtatranskej kotliny a i. Jeden z prvých lyžiarov a horolezcov v Uhorsku, organizátor turistiky, horskej vodcovskej a záchrannej služby vo Vysokých Tatrách. Spoluzakladateľ meteorologickej stanice v Novom Smokovci, ktorú r. 1875-1891 viedol. Zakladateľ a redaktor prvého tatranského časopisu Tátra-Vidék. Autor prác o liečení pľúcnych chorôb a Basedowovej choroby vo Vysokých Tatrách, štúdií z oblasti botaniky, klimatológie, balneológie, meteorológie a medicíny, ako aj turistických sprievodcov po Vysokých Tatrách.

#### **Ferko Urbánek**

*spisovateľ, dramatik, úradník*

*31. 7. 1858 Vsetín, Česko – 10. 12. 1934 Bratislava*

#### **80. výročie úmrtia**

Po štúdiách pôsobil ako úradník, r. 1883-1886 v kancelárii advokáta I. Radlinského v Dolnom Kubíne, kde sa stýkal s P. O. Hviezdoslavom, M. Kukučínom, F. Bullom a i. Od r. 1904 bol tajomníkom Spolku sv. Vojtecha v Trnave, od r. 1923 pracovníkom Slov. ligy v Bratislave. Významný autor populárnych dramatických diel, napísal vyše 50 hier a tlačou vyšlo 35 hier, ktoré sa často hrávali na ochotníckych i profesionálnych scénach. Jeho rozsiahle dramatické dielo vyšlo v 43. zv. pod názvom Spisy Ferka Urbánka (1923-1943). Na Orave sa zúčastňoval na organizovaní kultúrneho života, nacvičoval a hrával divadlá.

#### **Adolf Medzihradský**

*osvetový pracovník, pedagóg*

*2. 4. 1835 Leštiny – 13. 12. 1919 Medzihradné*

#### **95. výročie úmrtia**

Pôsobil ako učiteľ v Leštinách a vo Vyšnom Kubíne, r. 1866-1900 v Dolnom Kubíne, od r. 1900 žil na dôchodku v Medzihradnom. Popredný pedagóg, zostavovateľ rkp. učebníc zemepisu, dejepisu, prírodopisu a i. Ovplyvnil tvorbu Hviezdoslava, zaslúžil sa o jeho slov. národné prebudenie. Zakladajúci člen MS, spevokolu, vzájomnej pomocnice a organizátor ochotníctva v Dolnom Kubíne. Venoval sa maliarstvu, r. 1873 uňho tvoril Peter Bohúň. Študoval genealógiu oravských a liptovských zemianskych rodín.

Spracovala Ľubica Luptáková

*Historický cintorín v Dolnom Kubíne – časť hrobov z 19. storočia*



